

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 - МКР. 1156 «С» 2023.07.14. 003. ПЗ

НУБІП України

ГОРБОНОСА ВАСИЛЯ ДІМИТРОВИЧА

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

обліку та оподаткування

д.е.н., проф

Любов ГУЦАЛЕНКО

«

2023 р.

ЗАВДАННЯ

**ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТА**

Горбоноса Василя Дмитровича

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Обліково-контрольне забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві» затверджена наказом ректора НУБіП України від 14 липня 2023 року № 1156 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: нормативно-правові акти України, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених з питань обліку, контролю та аналізу наявності, руху та використання основних засобів; матеріали науково-практичних конференцій; статистичні дані; інтернет-ресурси; матеріали власного спостереження автора, дані обліку і звітності СФГ «Айва»

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретико-наукові аспекти обліково-контрольного забезпечення ефективності управління грошовими коштами на підприємстві
2. Сучасний аспект облікового забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві.
3. Контроль ефективності управління грошовими коштами на підприємстві.

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання «

2023 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

(Підпис)

Любов МИСЬКІВ
(прізвище та ініціали)

(Підпис)

Тетяна КОНДРИЦЬКА
(прізвище та ініціали)

**Завдання прийняв до
виконання**

(Підпис)

Василь ГОРБОНОС
(прізвище та ініціали)

НУБІП України

Реферат

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за темою «Обліково-контрольне забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві»

У магістерській роботі досліджено економічну сутність грошові кошти, їх облік та контроль, наведено шляхи поліпшення обліково-контрольного забезпечення на прикладі СФГ «Айва» Чортківського р-ну, Тернопільської області.

У вступі обгрунтовано актуальність питань, які досліджуються в роботі, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження та наведено наукову новизну та їх практичну значущість.

В першому розділі охарактеризована економічна сутність поняття «грошові кошти», визначено класифікацію грошових коштів в сучасному обліково-економічному просторі, проведена оцінка нормативно-правового регулювання обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами.

В другому розділі наведено організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства, розглянуто документальне забезпечення, аналітичний та синтетичний облік грошових коштів в касі підприємства та на поточному рахунку в банку, надано певні пропозиції щодо удосконалення обліку грошових коштів з метою ефективності їх управління.

В третьому розділі магістерської роботи значне місце відведено контролю ефективності управління грошовими коштами, проведено аналіз наявності та руху грошових коштів та ефективності їх використання з метою прийняття управлінських рішень, запропоновано напрямки підвищення ефективності контрольного забезпечення грошовими коштами з метою прийняття правильних управлінських рішень на досліджуваному підприємстві.

У висновках магістерської роботи узагальнено отримані результати та наведено пропозиції щодо удосконалення обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, контроль, аналіз, управління, ефективність, грошові кошти.

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-НАУКОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Економічна сутність категорії «грошові кошти» як об'єкт обліково-контрольного забезпечення.....	7
1.2 Класифікація грошових коштів в сучасному обліково-економічному просторі.....	14
1.3 Нормативно-правове регулювання обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами в сучасних кризових умовах господарювання.....	20
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ АСПЕКТ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження.....	27
2.2. Документальне забезпечення обліку наявності та руху грошових коштів... ..	35
2.3. Аналітичний та синтетичний облік наявності та руху грошових коштів.....	42
2.4. Шляхи поліпшення обліку грошових коштів та прийняття управлінських рішень щодо доцільності їх надходження та ефективного використання в умовах антикризового управління.....	51
Висновки до розділу 2.....	57
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	60
3.1. Методичні прийоми контролю управління грошовими коштами підприємства.....	60
3.2. Аналіз наявності та руху грошових коштів та ефективності їх використання з метою прийняття управлінських рішень.....	68
3.3. Основні напрями поліпшення ефективності контрольного забезпечення управління грошовими коштами підприємства.....	76
Висновки до розділу 3.....	79
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	93

НУБІП України

ВСТУП

Гроші відносяться до тих особливих категорій, які завжди були найбільш актуальними в економічній думці, так як в процесі грошового руху найбільшою

мірою проявляються і реалізуються інтереси суб'єктів ринку. Через гроші, їх

функції кожен індивідуум реалізує свої потреби, тому грошова система і визначає взаємозв'язок між виробництвом, обміном, розподілом і споживанням.

Під готівкою розуміють валюту України та іноземну валюту у вигляді грошових коштів.

Важлива роль грошових коштів полягає у забезпеченні фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання потребує належної організації безперервного і своєчасного обліку операцій з їхнього руху, контролю наявності, збереження та цільового використання. Грошові кошти

виконують функції міри вартості, засобу обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу і є ліквідним активом, здатним абсолютно швидко перетворюватися в

інші види активів. Ефективне функціонування суб'єкта підприємництва забезпечується безперервним рухом грошових коштів, як наслідок, в обліковій

практиці виникають проблеми, пов'язані з організацією контролю їх наявності та збереження. Облік грошових коштів та їх еквівалентів є досить

регламентованими законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами. Проте розширення форм і видів здійснення розрахунків, властивостей та

функцій грошових коштів потребують детального дослідження з метою коректного формування інформаційної бази, основою якої є бухгалтерський

облік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем бухгалтерського обліку і контролю грошових коштів зробили такі вчені, як:

Бутинець Ф.Ф., А.Г. Загородній, В.Б. Івашкевич, В.В. Ковальов, В.В. Сопко, Г.В.

Сеовська, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин, Й.С. Завадська, І.Є. Давидович, М.В.

Мельник, М.І. Кутер, М.П. Любушин, О.В. Єфімова, О.Д. Ларіонов, О.О.

Миронова, О.О. Юркевич, П.М. Терасим, П.Я. Хомин, Ф.Ф. Бутинець, Ю.

Брігхем, В. Бочаров, І. Бланк, В. Ковальов, С.Ф. Голов, В.М. Костюченко та інші науковці.

Проте, не зменшуючи на науковий вклад вчених-економістів та практиків у розвиток комплексу питань з обліку та контролю управління грошовими коштами та грошовими потоками підприємства залишаються завжди дискусійними та актуальними, тому зазначене питання потребує глибшого дослідження, оскільки грошові кошти в економічній теорії є найшквіднішим активом підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є дослідження та обґрунтування теоретичних аспектів та розробок, практичних рекомендацій з дослідження методики сучасного стану обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві.

Виходячи із сформованої мети в роботі визначено такі основні завдання, а саме:

1) уточнити економічну сутність «грошові кошти» як об'єкта обліково-контрольного забезпечення;

2) розглянути класифікацію грошових коштів в сучасному економічному просторі;

3) провести оцінку нормативно-правового регулювання обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами в сучасних кризових умовах господарювання;

4) провести аналіз основних техніко-економічних показників діяльності СФГ «Айва» та оцінити його фінансовий стан;

5) дослідити сучасний стан облікового та документального забезпечення управління грошовими коштами на досліджуваному підприємстві;

6) надати пропозиції щодо шляхів поліпшення обліку грошових коштів та прийняття управлінських рішень щодо доцільності їх надходження та ефективного використання в умовах антикризового управління.

7) дослідити методичні прийоми контролю управління основними засобами;
8) провести аналіз наявності та ефективності їх використання з метою прийняття управлінських рішень;

9) виявити основні напрями підвищення ефективності контрольного забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві.

Об'єктом дослідження є методика та процес обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами в СФГ «Айва» Чортківського району, Тернопільської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних та практичних аспектів, поліпшення обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами на досліджуваному підприємстві.

Методи дослідження: З метою реалізації поставлених у магістерській роботі завдань було використано такі методи: діалектичного пізнання; аналіз – для деталізації та розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи, синтез – для узагальнення розрізнених аспектів методики та організації обліку і аналізу; порівняння – для зіставлення даних підприємств у динаміці; групування – для визначення залежностей одних показників від інших, а також аналіз бухгалтерської звітності; комплекс методичних прийомів математичної статистики, економічного, логічного, системного, структурного аналізу, інформаційного та економіко-математичного моделювання, балансової ув'язки фінансово-економічних показників графічного зображення, а також економічного контролю.

Інформаційною базою є нормативно-правові акти України; наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених з питань обліку, контролю та аналізу наявності, руху та використання грошових коштів; матеріали науково-практичних конференцій; статистичні дані, інтернет-ресурси; матеріали власного спостереження автора.

Апробації результатів. Основні результати дослідження, викладені в магістерській роботі, публічно обговорювались на відповідних конференціях: VII Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-

конференції «Облік, оподаткування, контроль та аналіз: виклики та загрози у умовах воєнного стану» (м. Київ, НУБІП, 23 березня 2023р.) тези доповідей «Облікове забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві».

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг магістерської роботи складає 88 сторінок комп'ютерного тексту. Магістерська робота містить 19 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел, що включає 68 найменувань на 8 сторінках.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-НАУКОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ НА
ПІДПРИЄМСТВІ1.1. Економічна сутність категорії «грошові кошти» як об'єкт обліково-
контрольного забезпечення

В умовах постійних економічних змін, які відбуваються у час військових дій, будь-яке підприємство не може провадити фінансово-господарську діяльність, здійснювати розрахунки з контрагентами без грошових коштів. Адже грошові кошти підприємства включають кошти в касі та на рахунках у банках, які можуть реально використовуватись для поточних операцій. Грошові кошти виступають найбільш ліквідним активом. Вони беруть участь практично у всіх етапах облікового циклу, який передбачає придбання ресурсів, надання послуг, виконання різних видів робіт та інших функцій.

Отже, ефективність управління найбільш ліквідними ресурсами, що залежить від своєчасного та оптимального контролю використання коштів, визначає рівень фінансової стабільності й можливість подальшого розвитку підприємства. Тобто грошові кошти є одним з вагомих факторів, що визначають фінансове становище суб'єкта господарювання та його подальший розвиток.

Значення грошей на рівні досліджуваного підприємства обумовлюється доцільністю наукового обґрунтування та розкриття їх економічної сутності та вагомості використання у здійсненні фінансово-господарської діяльності.

Вагомий внесок у розвиток економічної сутності поняття «грошові кошти» зробили ряд вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, а саме: Ю. Брігхем, Л. Гапеискі, Д. Ван Хорна, А. Кінга, В. Бочарова, І. Бланка, В. Ковальова, С. Ф. Голову, В. М. Костюченко, А. Г. Загородній, Л. Лигоненко, А. Поддєрьогіна, О. Терещенко, О. Шеремета та інші науковці. Проте, незважаючи на значні

напрацювання щодо визначення особливостей історичної трансформації грошей ще не сформовано єдиної теоретичної бази, яка б охоплювала увесь комплекс питань управління грошовими потоками підприємства. Тому питання економічної сутності грошових коштів як об'єкта обліково-контрольного забезпечення потребує поглибленого дослідження.

З огляду вищезазначене потрібно розглянути трактування поняття «грошові кошти» в нормативних документах. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» визначає грошові кошти як готівку в касі та депозити до запитання [1]. Згідно Методичних рекомендацій з аналізу і

оцінки фінансового стану підприємств, грошовими коштами є готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання [2].

Історія грошей почалася, коли обмін став невід'ємною частиною суспільного життя. Це особливо стосувалося двох основних напрямків праці. На ранній стадії виробництва товарів обмін відбувається в найпростішій формі (бартерна торгівля), але зі збільшенням виробництва невеликі бартерної торгівлі визначаються більш чітко: відмінності в бажанні обох сторін придбати товар, що є необхідністю в більшій кількості угод; проблеми в зберіганні товарів для обміну; труднощі у встановленні чітких пропорцій обміну товарами. Тому необхідно застосовувати певний орієнтир, який є універсальним для спільного використання і однаково необхідний для всіх посередників. В результаті з усього світу товарів виникає єдиний продукт, який також виступає в якості посередника і постійно циркулює на ринку.

В економічній літературі можна зустріти різні підходи до визначення поняття «грошові кошти», яке трансформується дослідниками широким спектром термінів, а саме: «гроші», «грошові кошти», «готівка», «фінансові ресурси», що призводить до неоднозначного розуміння сутності цих понять та зумовлює проблемні питання в бухгалтерському обліку зазначених об'єктів.

Так, сучасна світова економічна теорія пропонує декілька принципово різних підходів. Зокрема, М. Фрідман та А. Шварц розглядають гроші як зручний спосіб організації статистичних еностерезень і визначають їх як «тимчасове

вмістилище купівельної сили». В основу поширеного серед західних економістів підходу покладено теоретичний аналіз функції грошей на підставі якого визначають суть і форми грошей.

Ф.Ф. Бутинець розуміє під «грошовими коштами» спеціальні знаки (паперові або металеві), які виступають мірою вартості в процесі торгівлі та є еквівалентом обміну із яким співвідносяться усі товари і послуги [4, с. 54].

На нашу думку, найбільш вдале тлумачення «грошових коштів» розкриває Дерій В.А., який зазначає, що «гроші невід'ємна частина функціонування підприємства. Всі взаємовідносини суб'єктів господарювання вибудовуються на

основі взаєморозрахунків у грошовій формі. Ці розрахунки відображаються в облікових регістрах, де відображаються процеси надходження коштів, їх витрат і використання у виробничому процесі й сприяють отриманню прибутку» [11, с. 61].

Проте, іншої думки дотримується І. Бланк, який визначає грошові потоки підприємства, як «сукупність розподілених по інтервалах періоду часу надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику й ліквідності» [3, с. 660].

Проведений аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати проте, що є різні тлумачення поняття «грошові кошти», де науковцями розглядається та розмежовується такі економічні сутності, як: «гроші», «грошові потоки», «грошові активи», «готівка» та «фінансові ресурси». З огляду на зазначенні визначення необхідно розглянути різні наукові думки вчених-економістів щодо поняття «грошові кошти» (табл. 1.1.).

Проблема визначення терміну «грошові кошти» належить до однієї з найскладніших, важких і виключно гострих проблем економічної теорії і господарської практики. Тому, питання щодо визначення економічної сутності «грошові кошти» завжди залишається дискусійним, а проведений аналіз літературних джерел свідчить про відсутність єдиного загальноприйнятого визначення поняття «грошові кошти».

Таблиця 1.1

Економічна сутність поняття «грошові кошти» як об'єкт обліково-контрольного забезпечення

Автор	Визначення поняття «грошові кошти»	Автор	Визначення поняття «гроші»
Загородній А.П. [14, 164.]	У господарській практиці назву грошей мають явища, ззовні відмінні одне від одного: одиниці рахунку, в яких визначаються ціни на товари, національні грошові знаки, іноземна валюта, записи на банківських рахунках, кошти, витрачені на придбання цінних паперів, боргові зобов'язання, що використовуються для платежів	Бутинець Ф.Ф. [4]	Гроші – металеві та/або паперові знаки, що є мірою вартості під час купівлі-продажу і виконують роль загального еквівалента, тобто виражають вартість усіх інших товарів і обмінюються на будь-який з них. Гроші бувають електронні, кредитні, паперові.
Осовська Г.В. [40]	Грошові кошти (англ. monetary assets) – доходи й надходження, що акумулюються у грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ, домашніх господарств, у банках і використовуються для забезпечення їхніх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків.	А. Гриценко [10]	гроші – це представник вартості як еквівалента в обміні
Остафійчук С.М. [43]	Грошові кошти – це готівка в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які характеризуються абсолютною ліквідністю, тобто можуть у будь-який момент бути використані для здійснення розрахунків, або обмінані на законні платіжні засоби.	А.Гальчинський [7, с. 69–70]	гроші як технічний інструментарій обміну товарів
Височан О.С. [6.]	Грошові кошти – це кошти в касі, електронні гроші, кошти на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані у будь-який момент для проведення розрахунків в процесі здійснення господарських операцій	Бабіч В.В., Сагова С.В. [2]	під грошима слід розуміти валюту України та іноземну валюту

Джерело: Розробка автора на основі [2; 4; 6; 7; 10; 14; 40, 43]

Тому на нашу думку, грошові кошти – це еквіваленти, які відображають найліквідніші активи підприємства, що трансформуються в готівку та безготівковій формі на рахунках у банку, призначені для здійснення розрахункових операцій між комерційними підприємствами та установами державного сектору. Зазначене визначення є поняттям бухгалтерського обліку, узагальнює подані підходи до визначення грошових коштів та на відміну від існуючих, об'єднує сутність грошових коштів, містить напрями їх використання та призначення.

Грошові кошти, які отримує підприємство у результаті своєї діяльності, називаються грошовим потоком. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» визначає потоки грошових коштів як надходження і виплати грошових коштів і еквівалентів грошових коштів [1].

Грошові надходження повинні мати постійний, динамічний характер. Це означає, що грошовий потік повинен бути безперервним. Тобто, готівкові розрахунки це платежі готівкою як юридичних так і фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги), а також за операціями, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та

іншого майна. Варто зазначити, що під готівкою розуміють грошові знаки національної валюти України – банкноти і монети, в тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є дійсними платіжними засобами.

Зокрема, безготівковими розрахунками є перекази коштів з рахунку платника на рахунок одержувача платежу. Фінансовим посередником у цьому розрахунку є банк який надає послуги підприємствам-клієнтам на договірній основі [74].

Поняття «грошовий потік» включено до фінансової діяльності підприємств з іноземних джерел. Аналіз наукових джерел свідчить про значну кількість підходів до трактування грошового потоку як економічної категорії.

Можна вважати, що фінансовий потік є рухом ресурсів, під яким розуміється зміна їх кількості, вартості, форми, пропорцій, їх розподілу і перерозподілу між різними суб'єктами економічних відносин. У процесі

розподілу прибутку виникає фінансовий потік, пов'язаний з утворенням різних засобів підприємства, виплатою доходу учасникам, матеріальним стимулюванням працівників підприємства. Формується грошовий потік, коли є постійний кругообіг фінансово-господарських операцій, що значним чином впливає на платоспроможність підприємства зокрема.

З позиції інтересів управління, обліку, аналізу в тому числі аудиту дослідниця Яцишена В.В. розкриває сутність «грошового потоку» як процес надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів за визначеними часовими інтервалами, що генеруються його звичайною і незвичайною

діяльністю, який взаємопов'язаний із зовнішніми та внутрішніми факторами простору, структури, ризику й ліквідності [55]. Авторка розглядає грошові кошти за новими класифікаційними ознаками такими як:

- участь грошового потоку у формуванні прибутку;
- рівень синхронності грошового потоку;
- умови розрахунків;
- види готової продукції, товарів, послуг;
- рівень впливу на прийняття рішень;
- рівень планування грошових потоків.

Їх практичне використання допоможе побудувати більш ефективну систему управлінського обліку та розширити спектр інформації про грошові потоки [77].

К. Кричевець дає таке визначення грошового потоку: «Грошовий потік являє собою надлишок коштів, наявний в необмеженому розпорядженні підприємства... Є для керівництва підприємства насамперед масштабом вимірювання можливостей внутрішнього фінансування», а також: грошовий потік у загальному вигляді є «перевищення сумарних готівкових грошових коштів підприємства над його готівковими витратами» [25, с. 174].

Інше твердження подає Ю. Єрешко, який зазначає «...грошовий потік як обсяг грошових коштів, що отримує або виплачує підприємство протягом звітного або планованого періоду [12, с. 40].

Грошовий потік не є обсягом грошових коштів, які надійшли або виплачені, це процес надходження і витрачання грошових ресурсів. На підприємстві грошові потоки будуть виконувати функцію системи кругообігу за умови безперервного і ефективного управління грошовими потоками.

Більшість науковців у своїх дослідженнях ототожнюють грошові і фінансові потоки підприємства. Так, О. Шамаєвська співвідносить фінансові та грошові ресурси, а всі грошові ресурси (платіжні, інвестиційні, кредитні, податкові тощо) є фінансовими ресурсами. Фінансові ресурси – це вся сукупність грошових коштів, які потенційно можуть бути використані й використовуються для здійснення фінансової діяльності та виконання фінансових (грошових) операцій суб'єктами господарювання та органами державної (муніципальної) влади і управління» [72, с. 491].

На наш погляд, наведене твердження є дещо викривленим, оскільки значення грошових відносин є більш ширшим поняттям ніж фінанси. Фінанси – сукупність грошових розподільних відносин, що виникають в процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання валового національного продукту і національного багатства.

Таким чином, можна зробити висновок, що грошові кошти фактично виступають об'єктом та засобом в тому числі для здійснення управління грошовими потоками. Лише дійсна взаємодія грошових коштів і грошових потоків породжує ефективне функціонування як грошово-кредитної системи, так і налагодженого обліку загалом. Крім того інформація про грошові кошти та їх рух, є основою для ефективного отримання прибутку. Цією ланкою займається облік, оскільки він надає інформацію для подальшого опрацювання її контролерами, менеджерами, аналітиками. Інформація повинна бути об'єктивною та достовірною, і не лише зовнішньою, а й внутрішньою, враховувати і непередбачені події та потреби. Тому важко уявити розрахунки з контрагентами без використання грошових коштів, де їх постійний кругообіг формує грошовий потік. Виходячи з наведеного, можна зазначити, що «гроши», «грошові кошти» та «грошовий потік» взаємопов'язані поняття.

1.2. Класифікація грошових коштів в сучасному обліково-економічному просторі

Грошові кошти відносяться до тих особливих категорій, які завжди були найбільш актуальними в економічній думці, так як в процесі грошового руху в більшій мірі проявляються та реалізуються інтереси суб'єктів ринку. Кожний суб'єкт господарювання й будь-яка фізична особа через функції грошей реалізує свої потреби, тому грошова система й визначає взаємозв'язок між виробництвом, обміном, розподілом і споживанням. Під готівкою розуміють національну валюту та іноземну у вигляді грошових коштів.

Вітчизняні та закордонні науковці досліджували проблемні питання обліку, контролю та аналізу грошових коштів. Основою досліджень в галузі обліку та контролю грошових коштів стали роботи таких зарубіжних вчених-економістів, як К. Друрі, Б. Нідлз, Д. Г. Шорт. та вітчизняних дослідників М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Л. В. Нападівська, В. М. Пархоменко, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, Р. Л. Хом'як, М. Г. Чумаченко та інші науковці.

В сучасному економічному просторі важливим питанням є визначення класифікації, яка є процесом розподілення певних об'єктів (процесів, явищ) за відповідними класами (групами, видами тощо) згідно визначених ознак. Тому необхідно зазначити, що класифікація вважається закономірним процесом дослідження сутності об'єктів (явищ, процесів). Чим більше виділено ознак класифікації, тим вищий ступінь пізнання досліджуваних об'єктів.

Ряд авторів у своїх наукових дослідженнях особливу увагу приділяють класифікації грошових потоків, а не грошових коштів як самостійного об'єкту фінансового управління. Найбільш повною є класифікація запропонована І.О. Бланком, який у своєму науковому дослідженні виокремив і описав дев'ятнадцять ознак їх класифікації [3]. З нашої точки зору, важливими ознаками класифікації грошових коштів є: форма існування (готівкові та безготівкові) грошові кошти; види валют – грошові кошти в національній та іноземній валютах.

Так, наприклад проф. В.В. Сопко виділяв дві класифікаційні ознаки грошових коштів, а саме: за призначенням (оборотні кошти) і для спеціального призначення (необоротні); за місцем зберігання – грошові кошти в банку, у касі підприємства, в підзвітних осіб, контрагентів (видані аванси), вкладені у еквіваленти, цінні папери, за видами валют, за джерелами надходження (власні та запозичені) тощо [64, с. 221].

Деяко суміжною класифікацією грошових коштів з проф. В.В. Сопко є наведена думка О.П. Кундря-Висоцької, яка розподіляє:

- за призначенням – кошти для проведення поточних розрахунків та кошти, що мають спеціальне призначення та цільове використання;

- за місцем зберігання: у касі підприємства та на розрахункових рахунках в банку у підзвітних осіб, вкладені у цінні папери, у контрагентів тощо [64, с. 81].

На нашу думку, окремі класифікаційні ознаки містять недоліки, які вказують на викривлення інформації. Наприклад, грошові кошти у підзвітних осіб та контрагентів (покупців та замовників), з точки зору бухгалтерського обліку на підприємстві, яке авансувало ці ресурси, вважається дебіторською заборгованістю. Тому відносити їх до ознаки «місце зберігання» є нелогічним та

вказує на викривлення реального стану речей та підприємств.

Отже, для потреб управління грошовими коштами та загалом для обліку та контролю за їх наявністю та рухом, а також враховуючи виявлені недоліки у наявних видах класифікації грошових коштів, необхідно відобразити схематично класифікацію (рис. 1.1).

В умовах нестабільних ринкових відносин зростає роль еквівалентів грошових коштів, які відображаються в балансі згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та розглядаються, як короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

У міжнародній практиці бухгалтерського обліку згідно МСБО та МСФЗ використовується стандартне визначення еквівалентів грошових коштів, як

короткострокові, високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості.

Рис. 1.1 Класифікація грошових коштів

Так, враховуючи норми НПС(Б)О 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та МСБО 7, наприклад, автор С.І. Чорна пропонує класифікацію еквівалентів грошових коштів, виражених у цінних паперах за певними ознаками, а саме:

- за типом оподаткування доходу: неоподатковувани і оподатковувани відповідно до встановлених ставок;
- залежно від місця знаходження емітента: внутрішні, іноземні;
- залежно від характеру фінансових зобов'язань (боргові, пайові);
- залежно від рівня доходу, який буде отримано: з фіксованим доходом, що залежить від розміру прибутку;
- залежно від способу реєстрації руху: іменні, на пред'явника;

- залежно від статусу емітента: державні, муніципальні, корпоративні, банківські [7], с.48].

Варто зазначити, оскільки грошові кошти та їх еквіваленти складають найбільш ліквідну частину активів підприємства, де значним чином впливає на облік грошових коштів щодо розміщення рахунків грошових активів в загальній номенклатурі Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів капіталу та зобов'язань, а ще на контроль за наявністю та рухом грошових коштів (рис. 1.2)

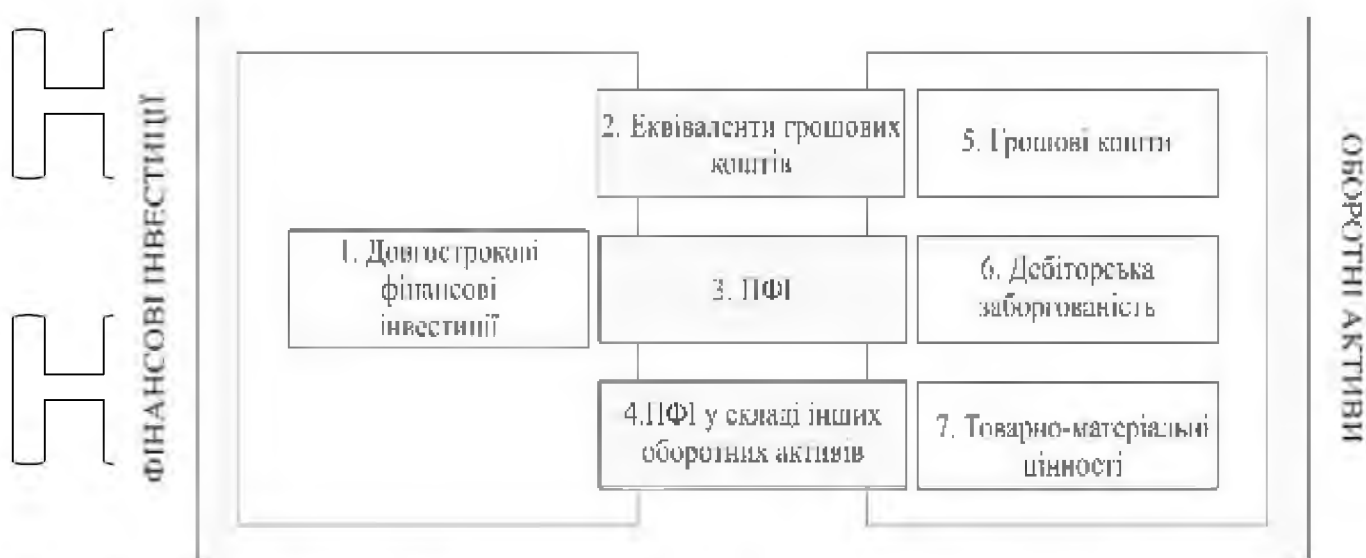

Рис. 1.2 Місце і роль грошових коштів та їх еквівалентів в складі оборотних активів

До грошових коштів згідно МСФЗ належить готівка в касі, монети, банкноти, валюта і депозити до запитання, поточні і депозитні рахунки в банках, на використання яких немає обмежень. Тому окремі питання, пов'язані з управлінням грошовими коштами, є проблеми організації контролю за збереженням та їх використанням.

На наш погляд, найбільш вдалою є думка В.В. Сопка, який зазначає, що класифікація грошових коштів є вихідним елементом для організації їх обліку

[64, с. 214], оскільки дає змогу їх структурувати відповідно до інформаційних потреб користувачів бухгалтерської інформації.

Тому доцільно виділити класифікаційні ознаки грошових коштів, які повною мірою відповідають потребам користувачів бухгалтерської інформації (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація грошових коштів для потреб користувачів бухгалтерської інформації

Підходи до класифікації	Характеристика
За формою існування	Готівкові та безготівкові грошові кошти, де готівковими грошовими коштами є грошові кошти в касі, безготівковими – грошові кошти на рахунках у банках та електронні гроші.
За видом валюти	Класифікація грошових коштів за видами валют має суттєве значення для управління залишком грошових коштів, оскільки дає змогу керівництву оперативно реагувати на зміну курсів іноземних валют відносно національної валюти.
За місцем зберігання	Грошові кошти в касі, грошові кошти на рахунках у банках, електронні гроші (залишки на депозитних платіжних картках та кошти на рахунках платіжних систем в Інтернеті). Ця класифікаційна ознака є суттєвою під час проведення інвентаризації грошових коштів. У П(с)БО 13 «Фінансові інструменти» одним із компонентів фінансових активів є грошові кошти, необмежені для використання. Як відомо, напрями використання грошових коштів можуть обмежуватися, якщо вони надходять на підприємство як цільове фінансування та цільові надходження (субсидії, надходження з бюджету та цільових фондів, гуманітарна допомога, внески фізичних і юридичних осіб), і тому можуть бути використані лише за призначенням.
За обмеженістю у напрямках використання	Необмежені у використанні це грошові кошти, якими підприємство може розпоряджатися без обмежень для ведення господарської діяльності. Обмежені у використанні – грошові кошти, які підприємство може використовувати суворо за певним цільовим призначенням. Грошові кошти обмежені у використанні у Балансі, оскільки вони не можуть у будь-яку мить бути використані для розрахунків, а мають бути використані на конкретно визначені цілі.

Класифікація грошових коштів за наведеною ознакою має винятково важливе значення під час проведення аналізу фінансового стану досліджуваного підприємства, оскільки основною його метою має бути мінімізація частки грошових коштів з обмеженістю їх використання у загальній грошовій масі. Значна маса грошових коштів з обмеженнями у їх використанні не може вважатись високою платоспроможністю підприємства. Тому найефективнішим засобом забезпечення зобов'язань підприємства є грошові кошти без обмежень у їх використанні. Тому, потрібно виділити наступні види грошових коштів та надати їх характеристику (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікаційна характеристика видів грошових коштів

Класифікація видів грошових коштів	Характерні особливості видів грошових коштів за їх кругообігом
за структурою підпорядкованості та масштабом обслуговування господарського процесу	грошовий потік в цілому по підприємству; грошовий потік за центрами відповідальності; грошовий потік за окремими господарськими операціями
за видами господарської діяльності	грошовий потік від операційної діяльності; грошовий потік від інвестиційної діяльності; грошовий потік від фінансової діяльності
за напрямом руху грошових коштів	грошовий потік який характеризує надходження грошей; грошовий потік який характеризує видачу грошей на господарські потреби, виплату заробітної плати працівникам, підв'язаний собі на відрядження та ін.)
за методом обчислення обсягу	валовий грошовий потік, чистий грошовий потік, вільний грошовий потік

Наведені види грошових потоків свідчать про високий ступінь їхнього взаємозв'язку, де в системі управління грошовими потоками зазначені їх види є центральним елементом сучасного фінансового менеджменту. Цілями управління грошовими потоками є забезпечення ефективного функціонування, а основними завданнями є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб суб'єкта господарювання.

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки: класифікація грошових коштів та їх еквівалентів сприятиме розумінню їх суті, проведенню оцінки, здійсненню інвентаризації та коректному відображенню у звітності; еквівалентами грошових коштів можуть бути саме високіквідні боргові фінансові інструменти при дотриманні умов короткого строку обігу, або при придбанні незадовго до погашення чи придбані з метою подальшого продажу, які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості, тому метою їх придбання та утримання буде погашення короткострокових зобов'язань; в наказі про облікову політику підприємства потрібно передбачити конкретні способи віднесення фінансових інвестицій до еквівалентів грошових коштів.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами в сучасних кризових умовах господарювання

В процесі ведення фінансово-господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання здійснюються безліч господарських операцій: з придбання, виробництва, продажу товарів та послуг, отриманням благодійних внесків, поповненням статутного капіталу, формування резервного капіталу, нарахуванням та виплатою заробітної плати, сплата податків та обов'язкових платежів до бюджету, які взаємопов'язані з грошовими коштами та їх еквівалентами. З огляду на зазначені процеси якісна інформація є чи не єдиним важелем вирішення проблемних питань, яка врегульовується через нормативно-правове забезпечення обліку і контролю грошових коштів.

З огляду на постійні зміни нормативно-законодавчої бази щодо відображення інформації про наявність та рух грошових потоків та з метою їх ефективного управління, дане питання залишається в постійному полі зору як науковців так і практиків, тому й потребує поглибленого дослідження. Вагомий внесок у розвиток питань обліку та формування звітності, й контролю за грошовими коштами зробили вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, а саме:

М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, І.Д. Бенько, І.Д. Ватуля, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, В.А. Дерій, І.В. Жиглей, З.В. Задорожний, Г.Г. Кірейцев, Я.Д. Крупка, З.М. Левченко, М.Р. Лучко, Я.В. Соколов, О.В. Соловйова, П.Я. Комиш, М.С. Пушкар, В.Г. Швець, О.В. Шевчук та інші провідні науковці. Законність

здійснення операцій з грошовими коштами регламентується чинними законодавчими актами України і визначається на основі нормативних документів. З проведеного дослідження літературних джерел ряд авторів виділяють чотири рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків (рис. 1.3):

I рівень — визначає вимоги щодо надання інформації про минулі зміни грошових коштів підприємства та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух

грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, фінансової, інвестиційної діяльності.

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти							
МСБО 7 "Звіт про рух грошових коштів"		МСБО 21 Вплив змін валютних курсів.			МСБО 29 Фінансова звітність в умовах гіперінфляції		
2 рівень – Національні нормативно – правові документи							
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України "Про банки і банківську діяльність"	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський кодекс	Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки»	
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти							
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»			Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»		
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня							
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Інструкція №146 "Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті"	Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою	Методичні рекомендації щодо заповнення форми фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті

Рис. 1.3. Схема нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку

грошових коштів та їх еквівалентів

Джерело: розробка автора

II рівень – Законодавчі акти України, які складаються із таких законодавчих актів:

- Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який забезпечує єдність обліку майна, зобов'язань,

господарських операцій, складання і надання користувачам необхідної достовірної інформації про майновий стан підприємств, їхні доходи і витрати.

Він встановлює єдині правові і методологічні засади організації та ведення

бухгалтерського обліку в Україні. Закон закріплює методологічні основи збирання, реєстрації й узагальнення інформації, що здійснюється шляхом суцільного, безперервного документування всіх господарських операцій [4].

- Закону України «Про банки та банківську діяльність» - регулює правове забезпечення стабільного розвитку та діяльності банківських установ в Україні, створення умов надійного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту вкладників, клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки країни;

- Податковий Кодекс України – регулює взаємовідносини комерційних підприємств та держави щодо сплати податків та обов'язкових платежів і зборів та порядок їх адміністрування, визначає права та обов'язки платників податків, визначає компетенцію контролюючих органів, вказує на відповідальність за порушення податкового законодавства.

III рівень – нормативне забезпечення представлене:

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - регулює відображення інформації про грошові кошти та їх еквіваленти у Балансі та Звіті про рух грошових коштів;

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 "Вплив інфляції", визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції та загальні вимоги до розкриття інформації про неї у примітках до фінансової звітності;

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України.

IV рівень – інструкції, положення державного регулювання представлені:

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій встановлює призначення і порядок ведення

рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб (далі - підприємства). Ведення позабалансових рахунків здійснюється за простою системою (без застосування методу подвійного запису);

Основними документами, що регламентують порядок здійснення операцій з наявними коштами, а також застосування штрафних санкцій за порушення порядку ведення операцій з готівкою, є:

1) Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148;

Касова дисципліна має відповідати ряду правил. Зокрема:

- 1) обов'язкове оприбуткування готівки;
- 2) не зберігати кошти в касі понад встановлений ліміт (крім випадків, передбачених Положенням 148);
- 3) дотримуватися строків здачі готівки;
- 4) дотримуватися обмежень щодо готівкових розрахунків;
- 5) цільове використання готівки, що надійшла з рахунку в банку.

Готівкові операції можуть бути оформлені первинними документами як в паперовій так і в електронній формі. Оформлення документів в електронному вигляді регламентуються Положенням 148 та Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг».

Касові операції оформлюють типовими документами, форми яких затверджені Міністерством статистики України за згодою з НБУ і Міністерством фінансів України, і які мають застосовуватися без змін на всіх

підприємствах незалежно від їхньої відомчої підпорядкованості та форми власності.

Наведене нормативно-правове забезпечення має значний вплив на організацію бухгалтерського обліку грошових коштів, де врахована площина регулювання законодавчої бази. Так, на нашу думку, найбільш вдалим є наведене дослідження О. Подольняк, яка визначає підходи до законодавчих актів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Вимоги чинного законодавства до обліку грошових коштів

Нормативний документ	Площина регулювання	Вплив на облік
1	2	3
Національне положення (стандарт) «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Спосіб відображення бухгалтерського обліку	Введення аналітичних рахунків
	Завдання бухгалтерського обліку	Організація ведення бухгалтерського обліку
	Елементи методу бухгалтерського обліку	Методика ведення бухгалтерського обліку
Господарський кодекс України	Повнота відображення	Відображення всіх податкових зобов'язань
	Договірні відносини	Організація відображення та дотримання нормативів
	Складання звітності та розпорядження джерелами	Методичні вказівки
Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Вид відображення в бухгалтерському обліку	Специфіка аналітичного обліку
	Банківське обслуговування	Організація ведення бухгалтерського обліку
Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обліку коштів»	Елементи специфічного методу бухгалтерського обліку	Методика ведення бухгалтерського обліку відповідно банкам
	Санкції за порушення законодавства	На правильність, чіткість та відповідність ведення бухгалтерського обліку згідно з чинним законодавством
Наказ про облікову політику підприємства	Вид ведення бухгалтерського обліку	Нуанси ведення бухгалтерського обліку кожного підприємства
	Завдання бухгалтерського обліку	Організаційні аспекти ведення бухгалтерського обліку
	Форми ведення бухгалтерського обліку	Методологічні рекомендації до ведення бухгалтерського обліку

Джерело: розробка автора на основі [37; #8; 53; 55; 59]

Достатня регламентація та нормативно-правове врегулювання

організації бухгалтерського обліку грошових коштів не викликає проблем у практиці відображення господарських операцій щодо їх руху. Проте питання обліку окремих складових грошових коштів та проведення розрахунків і по сьогодні є дискусійними серед науковців (наприклад, облік електронних грошей та облік криптовалюти).

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до розділу 1

НУБІП України

Узагальнюючи теоретичні аспекти обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами у магістерській роботі було зроблено наступні

ВИСНОВКИ:

НУБІП України

1. Дослідження економічної сутності «грошові кошти» знаходиться в постійному полі зору вчених-економістів та практиків. Проте, варто зазначити, що єдиної думки щодо категоріального апарату «грошові

кошти» науковцями не досягнуто, тому на нашу думку – це еквіваленти,

НУБІП України

які відображають найліквідніші активи підприємства, що трансформуються в готівку та безготівкову форму на рахунках у банку, призначені для здійснення розрахункових операцій між комерційними

підприємствами та установами державного сектору.

НУБІП України

2. В роботі значна увага відведена класифікації грошових коштів та визначено види грошових потоків, які свідчать про високий ступінь їхнього взаємозв'язку, де в системі управління грошовими потоками зазначені їх види, які є центральним елементом сучасного фінансового

менеджменту. Для забезпечення ефективного функціонування грошових

НУБІП України

потоків, основним завданнями є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб суб'єкта господарювання.

НУБІП України

3. Розглянуто підходи сучасних викликів нормативно-правового

регулювання обліково-контрольного забезпечення управління грошовими

НУБІП України

коштами, де визначено їх чотири рівні регулювання та їх вплив на облік грошових коштів.

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ АСПЕКТ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ГРОШОВИМИ КОШТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

Базою дослідження теми вибрано СФГ «Айва», яке розташоване в с. Іванків, Чортківського району, Тернопільської області. Дане господарство займається виробництвом сільськогосподарської продукції.

СФГ «Айва» є сільськогосподарським підприємством, що має власні земельні ресурси та орендує земельні паї у селян в населених пунктах Скала-Подільської громади: с. Іванків, с. Бережанка, с. Трійця, с. Гуштинка, с. Турильче.

Фермерське господарство утворилося у 2000 році та зареєстроване в реєстрі юридичних осіб 21.08.2000 р. Засновником та головою СФГ «Айва» є Малиюга Ігор Михайлович.

Розмір статутного капіталу господарства 1091,3 тис. грн (Додаток А 1, А 2).

Основними видами діяльності є:

01.11 вирощування зернових культур (крім рису) бобових культур і насіння олійних культур;

01.41 розведення ВРХ молочних порід;

01.46 розведення свиней;

01.61 допоміжна діяльність у рослинництві.

СФГ «Айва» розташоване в південно-східній частині району, 45 км. Від районного центру м. Чортків і 105 км від обласного – м. Тернопіль. Частину земельного господарства омиває р. Збруч.

Виробничими підрозділами господарства є тракторна бригада, ремонтна майстерня, тваринницька ферма, млин.

Фермерське господарство є власником майна, отриманого в результаті господарської діяльності, іншого майна, набутого у відповідності із законодавством.

Природно-економічні та ґрунтово-кліматичні умови для господарства в цілому сплиятливі для вирощування сільськогосподарських культур. Клімат регіону помірно-континентальний. Середньорічна кількість опадів в зоні розміщення господарства складає 555 мм з відповідним коливанням опадів від 316 до 618 мм. Більша їх частина біля 65% припадає на вегетаційний період, середня тривалість якого становить 204 дні.

Найнижча температура буває в січні та лютому місяці і становить $24,6^{\circ}\text{C}$, а найвища температура спостерігається в липні $29,4^{\circ}\text{C}$. Середньорічна температура повітря $7,8^{\circ}\text{C}$. В окремі роки середньомісячна температура значно відрізняється від наведених величин.

Територія СФГ «Айва» знаходиться в умовах теплого Поділля західної лісостепової частини України. В даній кліматичній зоні на вирощування сільськогосподарських культур мають вплив такі несприятливі умови:

- 1) вимерзання озимих посівів, малосніжні морозні роки (лютий, березень);
- 2) вимерзання і випрівання посівів в сніжні роки, особливо у балках;
- 3) пізні заморозки, як бувають в травні, приносять велику шкоду посівам;
- 4) зливи і град в липні і серпні.

Найбільш поширеними ґрунтами СФГ «Айва» являються регредовані чорноземи. Ці ґрунти характеризуються доброю родючістю.

Виробництво сільськогосподарської продукції досліджуване підприємство здійснює, як на власних так і на орендованих землях.

Земля є одним із основних елементів виробничого потенціалу господарства. Від рівня її використання залежить ефективність сільськогосподарського виробництва.

Для оцінки наявності в господарстві земельних ресурсів визначимо структуру його земельних угідь за аналогічний період (2020-2022 рр) наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Склад і структура земельних угідь СФГ «Айва» Чортківського р-ну,
Тернопільської області, 2020-2022 роки

Види земельних угідь	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+/-), 2022 р.	
	Площа, га	Структура, %	Площа, га	Структура, %	Площа, га	Структура, %	до 2020 р.	до 2021 р.
Всього с-г угідь	395	100	602	100	754	100	+359	+152
З них рілля	395	100	602	100	754	100	+359	+152

З даних таблиці 2.1 видно, що сільськогосподарські угіддя у фермерському господарстві у 2020 р. становили 395 га (власні землі), у 2021 р. 602 га, що більше на 207 га, у 2022 році 754 га, що більше до 2020 року на 359 га та 2020 року на 152 га.

Рілля складає 100% сільськогосподарських угідь.

Важливим фактором виробництва у сільському господарстві є забезпеченість трудовими ресурсами. Достатня забезпеченість господарства трудовими ресурсами та їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці відіграють немало важливу роль у підвищенні ефективності господарювання (табл. 2.2)

Проаналізувавши дані табл. 2.2, можна стверджувати, що господарство в достатній мірі забезпечене трудовими ресурсами. Протягом досліджуваного періоду кількість працівників фермерського господарства зросла на 23,1%, в т. ч. в рослинництві на 44,4%. Продуктивність праці зросла на 87,8%, в т.ч. в рослинництві на 48,8 % та у тваринництві в 2,4 рази.

Розвинуте високопродуктивне сільськогосподарське виробництво вимагає відповідного рівня розвитку матеріально-технічної бази, яка є найважливішою складовою частиною продуктивних сил і має багатогранне значення в агропромисловому розвитку.

Таблиця 2.2

**Склад та використання трудових ресурсів СФГ «Айва»
Чортківського р-ну, Тернопільської області, 2020-2022 роки**

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р., (%)
	2020	2021	2022	
Середньорічна чисельність працівників, осіб	12	10	16	123,1
В т.ч. рослинництва	9	8	13	144,4
тваринництва	3	2	3	100
Вартість валової продукції, тис.грн	10108,7	16327,8	25313,2	250,4
Вартість валової продукції в розрахунку на 1 середньорічного працівника тис.грн	842,4	1632,8	1582,1	187,8
В т.ч. рослинництва	485,4	816,4	722,1	148,8
тваринництва	357,0	816,4	860,0	240,9

Виробнича діяльність кожного підприємства залежить від забезпеченості

його основними виробничими засобами.

Більш повне та раціональне використання основних засобів та виробничих потужностей господарства сприяє покращенню всіх його техніко-економічних показників:

- зростанню продуктивності праці;
- підвищенню капіталовіддачі;
- збільшенню виробництва продукції;
- зниженню її собівартості;
- економії капітальних вкладень.

Їх наявність та ефективність використання наведено в табл. 2.3.

З даних таблиці 2.3 видно, що вартість основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення в досліджуваному господарстві збільшилась в 2022 році в порівнянні з 2020 роком на 82,7 %;

капіталозабезпеченість склала 9253,7 грн, капіталоозброєність у 2022 р. 436081

грн і це на 37 % більше, ніж у 2020 р. Ріст даного показника спричинений збільшенням вартості основних виробничих засобів. Показник капіталовіддачі у СФГ «Айва» збільшився на 37,5 %, капіталоміткості знизився на 26,3 %, за

рахунок пропорційного збільшення вартості валової продукції та зміни вартості основних виробничих засобів. Капіталомісткість є нижчою ніж капіталовіддача, що є позитивним явищем, адже це свідчить про ефективне використання засобів у господарстві.

Таблиця 2.3

**Забезпеченість основними засобами та їх використання в СФГ «Айва»
Чортківського р-ну, Тернопільської області, 2020-2022 роки**

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р., (%)
	2020	2021	2022	
Вартість основних виробничих засобів с-г призначення, тис. грн	3819	3977,3	6977,3	182,7
Вартість валової продукції с-г, тис. грн	10108,7	16327,8	25313,2	250,4
Площа с-г угідь, га	395	602	754	190,9
Середньорічна к-ть працюючих зайнятих у с-г, осіб	12	10	16	133,3
Капіталозабезпеченість, грн	9668,3	6606,8	9253,7	95,7
Капіталоозброєність, грн	318250	397730	436081	137
Капіталовіддача, грн	2,64	4,11	3,63	137,5
Капіталомісткість, грн	0,38	0,24	0,28	73,7

Основним джерелом надходження коштів у фермерському господарстві є виручка від реалізації продукції рослинництва та тваринництва власного виробництва. Дані показники дають змогу визначити спеціалізацію господарства. Спеціалізація виробництва у досліджуваному підприємстві характеризується багатьма показниками, основним з яких є рівень спеціалізації, який визначається часткою товарної продукції певного виду у загальній кількості товарної продукції господарства.

З метою характеристики якісного сторони сільськогосподарського виробництва досліджуваного господарства доцільно проаналізувати його виробничу спеціалізацію, що дасть можливість виявити розвиток окремих

галузей у виробництві товарної продукції (табл. 2.4). для цього використовуємо ф.50 с-г за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.4

Структура товарної продукції СФГ «Айва» Чортківського р-ну,

Тернопільської області, 2020-2022 роки

Товарна продукція	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022 р. до 2020 р., (%)
	Сума, мис. грн	%	Сума, мис. грн	%	Сума, мис. грн	%	
Продукція рослинництва							
Озима пшениця	794,5	7,9	612,4	6,0	1670,7	6,6	210,3
Ячмінь ярий	283	2,8	757,2	2,4	810	3,2	286,2
Кукурудза на зерно	3174,1	31,4	5355,5	32,8	5717,6	22,5	180,1
Всього зернові культури	4251,6	42,1	6725,1	41,2	8198,3	32,3	192,8
Соняшник	1478,8	14,6	2416,8	14,8	5163,9	20,4	349,2
Соя	1587,1	15,7	2677,8	16,4	5746,1	22,7	362
Озимий ріпак	1435,4	14,2	2416,5	14,8	3240,2	12,8	225,7
Всього технічні культури	4498,3	44,5	7510,8	46	14150,3	55,9	314,6
Інша продукція рослинництва	196,8	1,9	335,1	2,0	549,6	2,2	279,2
Всього рослинництва	8946,7	88,5	14571	89,2	22898,2	90,4	256
Продукція тваринництва							
Молоко	990,1	9,8	1485,8	9,1	1710,7	6,8	172,8
М'ясо ВРХ	80,9	0,8	147	0,9	455,6	1,8	563,1
Всього тваринництва	1071	10,6	1632,8	10	2166,3	8,6	202,3
Реалізація робіт і послуг	91	0,9	124	0,8	248,7	1	273,3
Всього реалізація продукції (товарі, робіт, послуг)	10108,7	100	16327,8	100	25313,2	100	250,4

Проаналізувавши дані таблиці 2.4, можна зазначити, що СФГ «Айва» спеціалізується на виробництві продукції рослинництва. У рослинництві переважає реалізація зернових та технічних культур в основному кукурудзи, сої та соняшнику.

Реалізація продукції рослинництва складає 90,4 % від усіх грошових надходжень підприємства, тоді як тваринництва 8,6%, реалізація робіт і послуг 1% усіх грошових надходжень господарства. Продукція рослинництва у порівнянні з 2020 р. зросла у 2,5 рази. Найбільший ріст відбувся з вирощування і реалізації технічних культур в 3,1 рази. Значно зросло виробництво сої та соняшнику.

Продукція тваринництва у структурі грошових надходжень складає 8,6%, в порівнянні із 2020 роком зросла в 2 рази. На нашу думку господарство має всі можливості для розширення та розвитку тваринницької галузі.

Із даних таблиці 2.4 видно, що господарство збільшило обсяг реалізації робіт і послуг в 2,7 рази. Обсяги реалізації галузі рослинництва збільшилися за рахунок росту цін та розширення площ посівів. Основу ефективності виробничої діяльності господарства можна оцінити лише за рахунок одержаних фінансових результатів (табл. 2.5).

Із даних таблиці 2.5 видно, що СФГ «Айва» працює прибутково. В 2022 році чистий прибуток зріс в 1,8 рази порівняно із 2020 роком, тобто підприємство отримало на 697 тис. грн прибутку більше. Підприємство перебуває на спрощеній системі оподаткування, тобто сплачує єдиний сільськогосподарський податок (4 група). В загальному господарство працює стабільно, прибутково та має позитивні тенденції подальшого розвитку.

Бухгалтерський облік в досліджуваному підприємстві ведеться безупинно з дня реєстрації підприємства, згідно закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», НП(С)БО та Плану рахунків затвердженого МФУ Наказом № 291 та діючих Методичних рекомендацій Міністерства аграрної політики України.

Таблиця 2.5

Аналіз фінансових результатів СФГ «Айва» Чортківського р-ну,
Тернопільської області, 2020-2022 роки (тис.грн)

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р., (%)
	2020	2021	2022	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10108,7	16327,8	25313,2	250,4
Інші доходи	250	495,4	561,4	224,6
Разом доходи	10358,7	16823,2	25874,6	190,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8515,5	12185,8	17664,2	207,4
Інші операційні витрати	985,5	1227,3	3655,7	371
Інші витрати	-	1658,3	3000	-
Разом витрат	9501	15071,4	24319,9	256
Фінансовий результат до оподаткування	857,7	1751,8	1554,7	181,3
Податок на прибуток	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	857,7	1751,8	1554,7	181,3

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, зберігання оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше ніж 3 років несе керівник підприємства.

Господарство дотримується методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання у встановлений термін фінансової та статистичної звітності.

Облікове забезпечення СФГ «Айва» повністю задовольняє, як внутрішніх так і зовнішніх користувачів достовірною, повною та своєчасною інформацією

для оперативного реагування, встановлення об'єктивних та суб'єктивних причин, що заважають ефективному господарюванню та тих, що є запорукою ефективної діяльності господарства.

Проте в підприємстві необхідно посилити контроль за надходженням і своєчасним опрацюванням документів, здійснювати систематичний контроль за строками проходження первинних та зведених документів між окремими структурними підрозділами. Для цього необхідно ввести в штат бухгалтера який буде здійснювати ефективний облік та контроль, своєчасно надаватиме керівнику звіти, аналізи та пропозиції щодо прийняття своєчасних та виважених управлінських рішень.

2.2. Документальне забезпечення обліку наявності та руху грошових коштів

Функціонування будь-якого суб'єкта господарювання неможливе без використання грошових коштів. В результаті господарських операцій формується їх надходження, а витрачання вимагає суворого цільового спрямування на досягнення поставлених завдань підприємства. Порушення зазначених умов призводить до дисбалансу інших складових активів, технічної відсталості виробництва, фінансової залежності суб'єкта господарювання. Саме тому, ефективність управління найбільш ліквідними ресурсами, які залежить від своєчасного та оптимального контролю використання коштів, впливає на рівень фінансової стабільності й можливість подальшого розвитку ФГ «Айва». Грошові кошти присутні на кожному підприємстві незважаючи на його розмір, форму власності та вид діяльності. Вони беруть активну участь у всіх етапах діяльності досліджуваного підприємства та утворюють систему розрахунків підприємства. Тому, документування всіх господарських операцій є важливою складовою без

якої не може обійтись жодне підприємство.

Документальне оформлення забезпечує реєстрацію в системі синтетичних і аналітичних рахунків усіх операцій з грошовими коштами. Нормативними документами чітко визначено перелік та форми первинних документів (в т.ч. електронні), які забезпечують відображення інформації про надходження та використання грошових коштів, а також форми журналів та журналів ордерів для різних суб'єктів господарювання.

Таким чином, варто зазначити, що касові операції на ФГ «Айва» оформлюються касовими документами, а саме: КО-1 «Прибутковий касовий ордер»; КО-2 «Видатковий касовий ордер», КО-3 «Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів», КО-4 «Касова книга», КО-5 «Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей».

Прибутковим касовим ордером оформляється приймання готівкових грошових коштів до каси ФГ «Айва». Документ виписується бухгалтерією в одному примірнику. Про приймання грошей видається квитанція за підписами головного бухгалтера і касира завірена печаткою.

У прибуткових ордерах вказують суму, призначення одержаних грошей, а саме від кого прийнято та за що. В ордерах фіксують кореспондуючі рахунки на яких має бути відображена операція та вказують підтверджувальні документи, які є підставою для складання ордерів (чеки, авансові звіти, заяви).

Видачу готівки з каси досліджуваного підприємства проводять за видатковими касовими ордерами, а також за належно оформленими відомостями платіжними (розрахунково-платіжними) відомостями. Документи на видачу грошей підписуються керівником та головним бухгалтером підприємства. До видаткових ордерів можуть долучатись заявки на видачу грошей, рахунки та інші супровідні документи, якщо є дозвільний надпис керівника підприємства.

Вибуття готівки з каси виникає внаслідок таких подій, як:

- повернення коштів в банк для зарахування на поточний рахунок;
- сплата деюнованих сум;
- виплата зарплати;

- оплата за виконані роботи, надані послуги для зарахування на поточний рахунок;
- видача коштів підзвіт на відрядження та господарські потреби.

Записують та фіксують прибуткові та видаткові касові ордери у Касову книгу (форма КО-4).

Прибуткові та видаткові касові ордери до передачі в касу реєструються бухгалтерією ФГ «Айва» у Журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових документів. Видаткові касові ордери, оформлені на підставі платіжних (розрахунково-платіжних відомостей) на виплату заробітної плати, реєструються після її видачі (рис. 2.1).

Реєстрація прибуткових та видаткових касових документів на ФГ «Айва» здійснюється за допомогою програмного забезпечення 1С «Бухгалтерія для України 1.2».

Для отримання готівки в касу підприємства в банківську установу подається грошовий чек. Бланки грошових чеків отримують у відділенні банку, який обслуговує підприємство. Її видають після відкриття рахунку на підставі спеціальної заяви.

Варто зазначити, що на ФГ «Айва» крім надходження готівки з банку часто напромаджується значна її сума від реалізації продукції. Оскільки великі суми готівки в касі господарства тримати не можна, її здають на рахунок у банку. При цьому виписують оголошення про внесення готівки, де зазначають суму готівки цифрами та прописом, за що одержані гроші, які вносяться на рахунок, дату внесення готівки.

Після отримання чи здачі готівки проводять відповідні записи також у касовій книзі підприємства. Записи у касову книгу проводяться касиром відразу після одержання або видачі грошей за кожним прибутковим або видатковим касовим ордером.

Надходження грошових коштів		Витрачання грошових коштів	
джерело надходження	підтверджуючі документи	підстава для видачі	підтверджуючі документи
– з поточного або валютного рахунку	– корінець грошового чека	під завіт	наказ керівника, копії касових витрат на відрахування
– від покуписця за реалізовану продукцію, від замовника за виконані роботи, надані послуги	– товарно-транспортна накладна, податкова накладна, акти виконаних робіт, відомість реалізації продукції, накладна	– на виплату заробітної плати	розрахунково-платіжна або платіжна відомість
– від підзвітних осіб	– завіт про використання коштів, наданих на відрахування або під завіт	– виплата лікарняних	розрахунково-платіжна або платіжна відомість, лікарняний листок
– повернення працівником позички	– кредитний договір	передача на рахунок в банку	квитанція банку, заява на переказ грошей, супровідна відомість
– від інших дебіторів	– претензії, цінні папери, договір оренди, ліцензійна угода	постачальникам і підрядникам	накладна, товарно-транспортна накладна, довіреність, акт виконаних робіт, рахунок
– внесок до статутного капіталу	– виписка із статуту, витяг з протоколу зборів акціонерів	видача працівникам позички	кредитний договір
– оприбуткування лишків грошей, виявлених при інвентаризації	– акт про результати інвентаризації наявних коштів		

Прибутковий касовий ордер	Видатковий касовий ордер
----------------------------------	---------------------------------

Обов'язкові реквізити	
<ul style="list-style-type: none"> – назва підприємства; – ідентифікаційний код ЄДПР/ОУ; – номер документа; – дата складання; – кореспондуючий рахунок; – суму готівки, на яку оформлюється ордер; 	
– від кого прийнято готівку;	– кому видано готівку;
<ul style="list-style-type: none"> – підстава для проведення господарської операції; – суму гривень прописом, копійки – цифрами; – додаткові документи; 	
– підписи головного бухгалтера і касира	– підписи головного бухгалтера, касира, керівника підприємства
	– назва, номер, дату і місце видачі документа, на підставі якого проведено виплату готівки

Рис. 2.1 Документальне забезпечення обліку грошових коштів в касі ФГ

«Айва»

Джерело: розробка автора

Щодня у кінці робочого дня касир відбиває підсумки операцій за день, виводить залишок грошей у касі на наступне число і передає до бухгалтерії як звіт касира другий відривний аркуш із прибутковими касовими ордерами і видатковими документами під розписку у касовій книзі (рис. 2.2)

НУБІП України

Рис. 2.2. Документальне забезпечення обліку грошових коштів в касі

Джерело: розробка автора

У ФГ «Айва», на основі перевічених звітів касира та прикріплених до них документів (перевіряється відповідність залишків грошових коштів на кінець дня та початок наступного, наявність усіх підписів, правильність оформлення касових документів, правильність виведення загальних підсумків у касі за кожен день): ведеться облік наявності та руху грошових коштів в касі господарства. Дебет рахунку 30 – Відомість 1.1 та за кредитом рахунку 30 – Журнал 1.

На досліджуваному підприємстві встановлено ліміт готівки в касі в сумі 4 тис. грн. Ліміт готівки в касі встановлюється всім підприємствам, які відкрили поточний рахунок в банку. Однак фермерське господарство має право зберігати в касі готівку понад ліміт протягом 3 робочих днів для виплати зарплати окремим працівникам, враховуючи день надходження готівки в банк. Несплатена у зазначений термін сума повинна бути повернута на поточний рахунок банку.

Для здійснення розрахунків готівкою, ФГ «Айва» має спеціально оснащене приміщення каси.

ФГ «Айва» практично усі свої розрахунки з вітчизняними контрагентами проводить у безготівковій формі.

Основними видами рахунків, з якими має справу досліджуване господарство є :

- поточні рахунки – відкриваються за договором банківського рахунку;
- вкладні (депозитні) рахунки – відкриваються за договором банківського вкладу.

Відкриття банківських рахунків на сьогодні спростилося після прийняття НБУ постанови 25.10.2017 р. № 106, яка скасувала обов'язок щодо використання суб'єктом господарювання печатки в документах (у тому числі розрахункових), дозволила укладати договори про відкриття банківського рахунку та банківського вкладу в електронній формі, наприклад, шляхом приєднання клієнта до публічної пропозиції (оферти) щодо укладання договору, яка розміщена у загальнодоступному для клієнта місці та на офіційному сайті банку в мережі Інтернет. Електронна форма договору має містити електронний цифровий підпис клієнта або його представника (п. 22 розділу I Інструкції № 162).

Для відкриття рахунку в банківській установі уповноважена керівником особа, повинна:

- пред'явити паспорт або інший документ, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів (далі - паспорт або інший документ, що посвідчує особу), і подати документ, що підтверджує її повноваження. Фізична особа-резидент додатково пред'являє документ із РНОКЦІ;

- подати документи, визначені в пунктах 14, 25 розділу I Інструкції № 162 (у випадках, передбачених у розділі I) та розділі II Інструкції № 162;

- заповнити заяву про відкриття поточного рахунку.

Між банком та клієнтом укладається в письмовій формі договір банківського рахунку.

Банк відкриває поточний рахунок клієнту, який вже має у цьому банку рахунок, цей клієнт ідентифікований та верифікований банком, за умови подання ним заяви про відкриття поточного рахунку, переліку та укладення договору

банківського рахунку. Додатково подається клопотання юридичної особи-резидента, якщо відкривається поточний рахунок її відокремленому підрозділу.

Необхідно банку подати у паперовій або електронній формі перелік осіб (не підписи, а лише перелік), які можуть розпоряджатися рахунком (лист НБУ від 06.05.2019 № 57-0007/24014). Такий перелік не потрібно подавати лише: фізособам; самозайнятим особам, тобто ФОП і особам, які проводять незалежну професійну діяльність.

Банк зобов'язаний надіслати повідомлення до органу ДПС про відкриття рахунку у день такого відкриття (ст. 69 ПКУ), на що ДПС має надіслати квитанцію повідомлення про взяття рахунку на облік. Дане узгодження, як правило, відбувається протягом 30 хвилин, так як Інформаційний портал ДПС працює у цілодобовому режимі.

Банківські операції проводяться на підставі розрахунково-платіжних документів установленної форми, а саме: чеки, платіжні вимоги-доручення, платіжна інструкція, векселі, акредитив, банківські платіжні карти, платіжні вимоги.

Так, наприклад, основні реквізити платіжної інструкції та порядок її заповнення визначає Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затверджена Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 163.

Платіжна інструкція – це розпорядження ініціатора надавачеві платіжних послуг щодо виконання платіжної операції.

Платіжна інструкція використовується в розрахунках за платежами нетоварного і товарного характеру. Розрахунки платіжними інструкціями можуть здійснюватися:

- в порядку попередньої оплати;
- за фактично відвантажену продукцію (виконані роботи, надані послуги);
- для перерахування сум підприємствами, які належать фізичним особам (зарплата, грошові доходи тощо) на їх рахунки в установах банків;

- для завершення розрахунків за актами звірки взаємозаборгованості підприємств,
- в інших випадках за згодою сторін.

В СФГ «Айва» ведеться електронний документообіг з використання програмного продукту. Проте окремі моменти щодо застосування первинних документів, а саме термін руху фінансових документів, чіткий розподіл обов'язків між бухгалтерією застосування.

2.3. Аналітичний та синтетичний облік наявності та руху грошових коштів

В умовах інфляції, складної економічної ситуації та постійних змін у законодавстві і кризи неплатежів, інформація про наявність та рух грошових коштів є найактуальнішою в управлінні фінансами. Економічне зростання підприємства базується на підтримці його фінансової рівноваги, що є основним чинником формування грошових потоків.

В сучасних умовах ведення бізнесу актуальності набуває рівень інформаційного забезпечення обліку грошових коштів, оскільки від змістовності та своєчасності отриманих даних залежить ефективності та результативності СФГ «Айва».

Дослідженням обліку грошових коштів та їх потоків займалися такі відомі вчені, як: В.С. Савчук, І.О. Бланк, Л.В. Івченко, Ю.А. Верига, В.М. Серединська, Є.В. Мних, Л.К. Сук, П.Л. Сук, Р.В. Кузіна, Р.Ф. Бруханський, В.Л. Єфіменко, Н.В. Гудзь, В.Г. Шведь, І.Б. Саловська, О.А. Подоляничук та інші науковці.

Варто зазначити, що бухгалтерський облік на СФГ «Айва» протягом 2020-2022 року ведуть в цілому у відповідності до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ХІV від 16.07.1999 року (поточна редакція від 10.08.2022р.) з наступними змінами та доповненнями, відповідно до МСФЗ та Інструкції «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку

активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій», затвердженої Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 року № 291 (поточна редакція від 29.07.2022 р.) з наступними змінами та доповненнями.

Для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі СФГ «Айва» призначено активний балансовий рахунок 30 «Готівка», який має такі субрахунки:

- 301 «Готівка в національній валюті»;
- 302 «Готівка в іноземній валюті».

Надходження грошових коштів вказується за дебетом рахунка, а виплата з каси підприємства готівки на господарські потреби, підзвітній особі на відрядження, виплата працівникам заробітної плати та інші види виплат передбачені законодавством відображається за кредитом рахунка. Сальдо, яке відображає залишок готівки в касі, може бути тільки дебетове.

За дебетом рахунок 30 «Готівка» кореспондує з кредитом рахунків: 31 «Рахунки в банках», 372 «Розрахунки з підзвітними особами», 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» та інші рахунки.

За кредитом рахунок 30 «Готівка» кореспондує з дебетом таких рахунків, а саме:

66 «розрахунки за виплатами працівникам», 372 «Розрахунки з підзвітними особами», 31 «Рахунки в банку», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» та інші.

Основні господарські операції з обліку касових операцій на СФГ «Айва» представлено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденція рахунків з обліку касових операцій СФГ «Айва»

№ з/п	Зміст господарської операції	Проводки		Первинні документи
		Дт	Кт	
1	Грошові кошти отримані в касу підприємства за реалізовану продукцію	301	701	Прибутковий касовий ордер
2	Грошові кошти, що надійшли в касу з розрахункового рахунку	301	311	Прибутковий касовий ордер
3	Кошти, що надійшли в касу підприємства від дебіторів	301	377	Прибутковий касовий ордер

Продовження таблиці 2.6

4	Суми, що надійшли від покупців за продукцію	301	361	Прибутковий касовий ордер
5	Повернення підзвітними особами невикористаних сум	301	372	Прибутковий касовий ордер
6	Суми, що надійшли на погашення заподіяних матеріальних збитків	301	375	Прибутковий касовий ордер
7	Суми, що надійшли на погашення дебіторської заборгованості за позикою	301	377	Прибутковий касовий ордер
8	Суми, що надійшли на оплату акцій, реалізованих за готівку як внесок засновників до статутного капіталу	301	46	Прибутковий касовий ордер
9	Оприбуткування в касі лишків грошей, виявлені під час інвентаризації	301	719	Прибутковий касовий ордер
10	Находження в касу грошей в іноземній валюті з розрахункового рахунку	302	312	Прибутковий касовий ордер
11	Суми, що надійшли від продажу облігацій	301	521	Прибутковий касовий ордер
12	Відображена додаткова курсова різниця	302	714	Прибутковий касовий ордер
13	Повернення сум працівниками на погашення виданих авансів у рахунок заробітної плати	301	661	Прибутковий касовий ордер
14	Внесення готівки в банк для зарахування на поточний рахунок підприємства в національній валюті	311	301	Видатковий касовий ордер
15	Внесення готівки в банк для зарахування на поточний рахунок підприємства в іноземній валюті	312	302	Видатковий касовий ордер
16	Суми, здані на поточний рахунок в банк через інкасатора	353 311	301 333	Видатковий касовий ордер
17	Виплата заробітної плати з каси підприємства	661	301	Видатковий касовий ордер, відомість на виплату, розрахунково-платіжна відомість
18	Суми, видані підзвітним особам	372	301	Видатковий касовий ордер, Наказ керівника про відрядження працівника
19	Видача персоналу позик	377	301	Видатковий касовий ордер
20	Суми нестач готівки в касі, виявлені під час інвентаризації	947	301	Видатковий касовий ордер
21	Від'ємна курсова різниця	945	301	Видатковий касовий ордер

Варто зазначити, що в більшій мірі досліджуване підприємство для розрахунків з контрагентами використовує безготівкову форму розрахунків. Тому, згідно Постанови правління НБУ № 162 від 29.07.2022 р. досліджуваним підприємством відкрито поточний банківський рахунок, для відкриття якого подається наступний перелік документів, а саме:

- від імені підприємства уповноважена керівником особа, пред'являє паспорт або інший документ, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів, подає документ, що засвідчує її повноваження;

- подає Договір банківського рахунку, договір банківського вкладу, договір платіжного рахунку, договір про надання платіжних послуг укладаються між надавачем платіжних послуг та користувачем з урахуванням вимог, визначених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Договір який укладається між банком та клієнтом підписується фізичною особою електронним цифровим підписом.

Для обліку коштів на поточному банківському рахунку в національній валюті призначений активний балансовий рахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті». За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом – їх використання. Рахунок 31 «Поточні рахунки в банку» має такі субрахунки:

- субрахунок 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті», які призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті;
- субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках.

відкритих у банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства, тощо;

субрахунок 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» призначений для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства.

Проведення платежів по поточному рахунку банк здійснює на основі платіжної інструкції, яку подано від клієнта (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку грошових коштів на поточному банківському рахунку СФГ «Айва»

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	Внесено готівку на рахунок у банку з каси підприємства	311	301
2	Погашено довгострокову дебіторську заборгованість	311	16
3	На поточний рахунок повернуто невикористані акредитиви або залишок чекової книжки	311	313
4	Надійшли на поточний рахунок кошти, що були здачі у вечірню касу банку	311	333
6	Повернена на поточний рахунок кошти з банківського депозиту	311	351
7	Зараховані на поточний рахунок кошти від покупців чи замовників підприємства за продукцію (товари, роботи, послуги)	311	361
8	Повернуто іншим підприємством виданий йому раніше аванс (попередню оплату)	311	371
9	Одержано раніше нараховані доходи (дивіденди, відсотки та ін.)	311	373
10	Погашена претензія, виставлена іншому підприємству	311	374
11	Зарахована сума, що перевищує номінальну вартість реалізованих акцій	311	421
12	Надійшли на поточний рахунок кошти, одержані від продажу вилучених акцій (паїв)	311	43
13	Зараховані на поточний рахунок внески учасників (власників) до статутного капіталу підприємства	311	46

Продовження таблиці 2.7

14	Надійшли на поточний рахунок кошти, що мають цільове призначення	311	48
15	Одержано страхове відшкодування за загибле внаслідок стихійного лиха майно	311	655
16	Надійшла від покупця чи замовника попередня оплата (аванс)	311	681
17	Отримано грошові кошти від дочірнього підприємства	311	682
18	Надійшли на рахунок кошти від внутрішньогосподарського підрозділу, виділеного на окремий баланс	311	683
19	Одержано кошти від реалізації іноземної валюти	311	711
20	Перераховано кошти на здійснення фінансових інвестицій	14, 35	311
21	Одержано в касу підприємства з поточного рахунка	301	311
22	Виставлено акредитив, перераховано гроші на чекову книжку	313	311
23	Перераховано кошти на придбання валюти	333	311
24	Сплачено аванс іншому підприємству	371	311
25	Перераховано кошти на оплату власних акцій, що викупаються в акціонерів	45	311
26	Погашено позику в національній валюті	601,	311
		611	
28	Перераховані кошти постачальникам (підрядникам)	631	311
29	Сплачено податки (збори)	64	311
30	Сплачені страхові внески	65	311
31	Перераховано зарплату працівників на їх рахунки в банку	661	311
32	Виплачено дивіденди, інші виплати учасникам та засновникам за користування майном	67	311
34	Перераховані кошти внутрішньогосподарському підрозділу, виділеному на окремий баланс	683	311
35	Перераховані кошти іншим кредиторам	685	311

Платіжна інструкція – це розпорядження ініціатора надавачеві платіжних послуг щодо виконання платіжної операції. Надавачем платіжних послуг виступає банк в якому відкритий рахунок платника або отримувача чи стягувача для виконання платіжних операцій.

Банк виконує платіжні інструкції у тій черговості, як вони надходять (окрім випадків, встановлених законом), винятково у межах залишку коштів, що є на рахунку платника на момент надходження платіжної інструкції (окрім платіжних інструкцій стягувача).

Банк може виконувати платіжні інструкції, використовуючи суми, що

надходять на рахунок платника протягом операційного дня (поточні надходження), або за рахунок наданого платникові кредиту, якщо такі умови визначили у відповідному договорі.

Варто зазначити, що банківська установа має право:

- відмовитися прийняти до виконання платіжну інструкцію, якщо її реквізити заповнені з порушенням;

- у той самий операційний день приймає до виконання платіжну інструкцію, яку отримав протягом операційного часу;

- приймає платіжну інструкцію до виконання протягом 30 календарних днів із дати, коли її склав ініціатор. Дату складання платіжної інструкції не враховують.

- має отримати згоду платника на виконання кожної платіжної операції. Порядок надання такої згоди визначають у договорі . платіжною операцію вважають акцептованою після того, як платник надав згоду на її виконання (п. 17 Інструкція № 163 «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг» від 29.07.2022 р).

Ініціатор має право відкликати платіжну інструкцію до того, як кошти списуються із рахунку платника або до настання дати валютування платіжної інструкції.

Варто зазначити, що платник (досліджуване підприємство) несе відповідальність перед банком, що його обслуговує, за відповідність інформації, яку він зазначив у платіжній інструкції, суті платіжної операції умовам договору.

Банк несе відповідальність перед користувачем за невиконання або неналежне виконання платіжних операцій та умов укладених між ними договорів (рис. 2.3).

Рис. 2.3 Схеми джерел отримання та шляхи витрачання грошових коштів

коштів

Джерело: Розробка автора

Операції по рахунку 31 «Рахунки в банках» здійснюються на підставі перевірених виписок банку і грошових документів, що додані до них. В разі виявлення у виписці банку операції, яка помилково проведена на рахунку 31, вона буде відображатися відповідно за дебетом або кредитом рахунку 31 в кореспонденції з рахунком 374 «Розрахунки за претензіями». Після чого установу банку письмово повідомляють про помилки та вимагають їх виправлення [29, с.38].

Депозитний рахунок відрізняється від звичайного поточного рахунку тим, що з нього розрахункові операції не проводяться.

Після повернення коштів з депозиту рахунок закривається. Кошти при цьому можуть бути розміщені: на строк до 12 місяців – короткостроковий депозит, на строк більше 12 місяців – довгостроковий депозит. Без зазначення

строку – депозит до запитання. Такі депозити за рівнем ліквідності та порядком обліку аналогічні поточним рахункам.

Для обліку інших коштів використовують рахунок 33 «Інші кошти». Він має такі субрахунки:

- 331 «Грошові документи в національній валюті»;
- 332 «Грошові документи в іноземній валюті»;
- 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»;
- 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»;
- 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті».

На субрахунках 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» і 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті» обліковуються грошові кошти в дорозі. До них відноситься виручка, яку підприємство одержало за послуги, а також виконані роботи або реалізована готова продукція, внесена в касу банку або поштового відділення для того, щоб зарахувати її на поточний рахунок, але які ще не зараховані за призначенням.

Для відображення в обліку сум, а саме, при здачі виручки, підставою є квитанція установи банку, поштового відділення, копії супровідних відомостей на здачу виручки інкасаторам банку тощо.

Аналітичний облік операції з надходження коштів на рахунки в банках реєструються у відомості 1.2, а операції з витрачання коштів – в журналі-ордері №1, розділ III, що будуються аналогічно відомості 1.1 і журналу-ордеру №1, розділ I [12].

2.4. Шляхи поліпшення обліку грошових коштів та прийняття управлінських рішень щодо доцільності їх надходження та ефективного використання в умовах антикризового управління

Сучасні виклики ведення бізнесу вимагають обробки великого обсягу інформації та достовірності відображення даних про грошові потоки, своєчасності складання первинних документів та відображення господарських операцій з використанням методу подвійного запису. Тому важливим питанням обліку грошових коштів є формування облікової політики на СФГ «Айва» та відображення процедури перерахунку руху грошових коштів та грошових потоків як в національній так іноземній валюті; методи класифікації фінансових інвестицій та їх віднесення до грошових еквівалентів з використанням грошових коштів.

Так, згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» на всіх суб'єктах господарювання має бути розроблена облікова політика у якій відображаються принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності, а саме:

- методи оцінки вибуття запасів;
- періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- порядок обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат;
- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів;
- вартісні ознаки предметів, що належать до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- підходи до переоцінки необоротних активів;
- застосування класів 8 та 9;
- метод обчислення резерву сумнівних боргів;
- перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;

інші елементи та принципи, які впливають на ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Проте, варто зазначити, що досліджуване підприємство немає належним чином розробленої облікової політики, що є негативним фактором формування інформації не лише щодо наявності та руху грошових коштів, але й інших об'єктів обліку. Відсутність наказу про облікову політику означає, що кожну операцію, за якою НП(С)БО передбачає альтернативу щодо вищезазначених критеріїв керівник має узгоджувати їх відображення в бухгалтерському обліку ще й окремим наказом.

Відсутність наказу про затвердження облікової політики контролери можуть розцінити як порушення правил та принципів ведення бухгалтерського обліку ст. 164-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. За таке порушення на керівника СФГ «Айва» можуть накласти адміністративний штраф у розмірі від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. За повторне порушення протягом року адміністративність зростає – від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Однак найважливіший ризик для підприємства – є невизначеність у разі фіскальної перевірки та неможливості застосовувати додаткові методи захисту своїх інтересів в суді.

З огляду на це, пропонуємо досліджуваному підприємству створити бухгалтерську службу, яка відрегулює відображення інформації по кожному об'єкту бухгалтерського обліку та спільно з керівником розробить облікову політику підприємства, що позитивно вплине на фінансовий результат та структурування всіх грошових потоків СФГ «Айва» (рис. 2.4).

Система планування грошових потоків базується на розробці найважливіших цільових параметрів їх розвитку. Таке планування грошових потоків має забезпечити збалансованість негативних та позитивних грошових потоків протягом року, завдяки яким реалізується роль даного виду планування, а саме забезпечення поточної платоспроможності підприємства.

Складові облікової Політики	Допустимі варіанти принципів та методів обліку, передбачені національними стандартами	Норми
<p>1. Критерії віднесення високоліквідних активів до еквівалентів грошових коштів</p> <p><i>Еквіваленти грошових коштів</i> – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються в певні суми грошових коштів та характеризуються незначним ризиком зміни вартості.</p> <p>Виходячи з визначення, фінансова інвестиція, щоб кваліфікуватися як еквівалент грошових коштів, повинна легко конвертуватися в певну суму грошових коштів і піддаватися незначному ризику зміни вартості. Отже, така інвестиція може розцінюватися як еквівалент грошових коштів, тільки тоді, коли вона має короткий строк погашення.</p> <p>Зазвичай у світовій практиці як еквіваленти грошових коштів розглядаються фінансові вкладення строком до трьох місяців (три місяці чи менше з дати придбання). Прикладом еквівалентів грошових коштів можуть бути високоліквідні цінні папери: депозитні сертифікати, облигації, акції та інші.</p>	<p>Стандартом не регламентовано, встановлюється підприємством самостійно</p>	<p>п. 4 НІ(С)БО 1</p>
<p>2. Порядок і вибір методу для складання внутрішньої форми Звіту про рух грошових коштів</p>	<p>Стандартом не регламентовано, встановлюється підприємством самостійно</p>	<p>-</p>
<p>3. Порядок перерахунку руху грошових коштів в іноземній валюті</p>	<p>Для перерахунку руху грошових коштів може застосовуватися:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ідентифікований валютний курс; - середньозважений валютний курс 	
<p>Статті доходів, витрат та руху грошових коштів підлягають перерахунку за валютним курсом на дату здійснення операції, за винятком випадків, коли фінансову звітність господарської одиниці складено у валюті країни з гіперінфляційною економікою п.п. 10.2</p> <p><i>Середньозважений валютний курс</i> є результатом ділення суми добутків величин курсів Національного банку України та кількості днів їх дії у звітному місяці на кількість календарних днів у цьому місяці.</p>		

Рис. 2.4 Елементи облікової політики щодо грошових коштів та їх еквівалентів

Браховуючи динамічність грошових потоків досліджуваного підприємства, необхідно здійснювати постійний моніторинг надходження та використання грошових коштів, шляхом застосування та формування платіжного календаря в якому взаємопов'язані всі джерела грошових надходжень та витрат за чітко визначений період часу. За допомогою платіжного календаря можна здійснити грамотне управління грошовими потоками, який забезпечить фінансову рівновагу підприємства в процесі його діяльності шляхом балансування обсягів надходження та витрачання грошових коштів та їх синхронізації в часі.

Платіжний календар є механізмом, який дає змогу контролювати ліквідність фермерського господарства та максимально продуктивно використовувати грошові кошти. Зокрема він є планом руху грошових коштів у короткостроковій

перспективі, що відображає всі види діяльності компанії та повинен бути затверджений керівником у рамках лімітів і можливостей підприємства.

Платіжний календар дає змогу вирішити ряд завдань щодо забезпечення показників абсолютної ліквідності грошового потоку з метою збереження

показника платоспроможності та визначення залишку грошових коштів за чітко

визначений період часу за допомогою первинних документів, які складаються для кожного окремого об'єкту обліку. Тобто, за допомогою платіжного календаря можна здійснити контроль за надходженнями і виплатами за

щоденним або щотижневим прорахунком установлених лімітів у рамках

визначених статтями бюджету руху грошових коштів по окремо взятих структурних підрозділах – центрах фінансової відповідальності.

Для ефективного впровадження у фермерському господарстві платіжного календаря потрібно здійснити детальний аналіз системи бюджетування грошових

коштів в цілому усіх структурних підрозділах автоматизовано за допомогою програмного забезпечення. На нашу думку, необхідно схематично відобразити

структуру застосування платіжного календаря СФГ «Айва» (рис. 2.5).

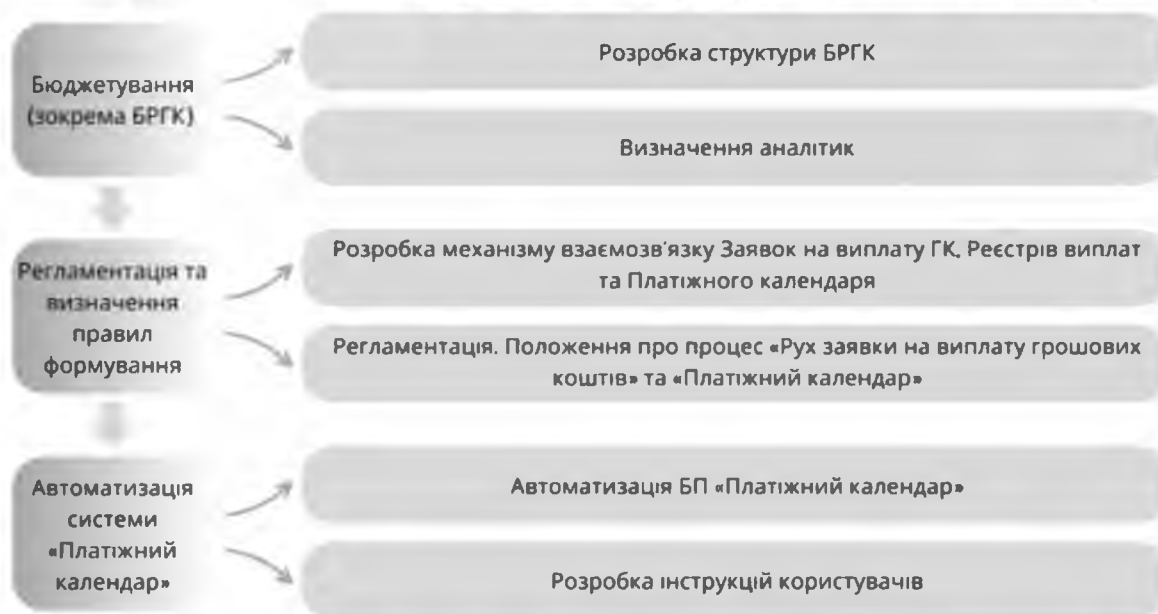

Рис. 2.5 Структура застосування платіжного календаря СФГ «Айва»

Джерело: розробка автора на основі [20]

Крім того, з метою поліпшення облікового забезпечення ефективного управління грошовими коштами та грошовими потоками, оптимізації трудовитрат працівників, прискорення процесу обробки аналітичних та облікових даних та з метою прийняття ефективних управлінських рішень на СФГ «Айва», необхідно впровадити більш сучасний автоматизований програмний продукт «AgriAnalytics», який чітко розроблений під вимоги НП(С)БО для фермерських господарств.

Також, для деталізації інформації про призначення щодо надходження грошових коштів (отримання грошей в касу підприємства з поточного банківського рахунку для: нарахування та виплати зарплати, в підзвіт для придбання різних ТМЦ; оприбуткування виручки від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг та ін.) та їх видачу (на господарські потреби, відрядження працівника, видача в підзвіт, виплата заробітної плати на руки працівнику з каси та на картковий рахунок) необхідно в робочий план рахунків СФГ «Айва» доповнити рахунок 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках» аналітичними рахунками другого та третього порядку, а саме 301/2 «Готівка в національній валюті на відрядження», 301/2 «Готівка в національній валюті на виплату заробітної плати (премії)», 301/3 «Готівка в національній валюті на придбання ТМЦ», 301/4 «Готівка в національній валюті на придбання основних засобів», 301/5 «Готівка в національній валюті (повернення депонованої суми ПК)»; 311/1 «Поточні рахунки в національній валюті (відрядження)», 311/2 «Поточні рахунки в національній валюті (зарплата)», 311/2 «Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки з постачальниками)», 311/3 «Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки з покупцями)», 311/4 «Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки за податками та обов'язковими платежем)».

Оскільки досліджуване фермерське господарство знаходиться на спрощеній системі оподаткування тому не подає Звіту про рух грошових коштів, пропонуємо щомісяця складати Звіт про рух грошових коштів для управлінських цілей за спрощеним варіантом та для деталізації інформації за оборотами по таких субрахунках, як: готівка в касі (301,302 рах.); грошей на банківських

рахунках (рахунки 311,312,313,314); грошових еквівалентів (рахунок 351 «Еквіваленти грошових коштів»); грошей в дорозі (кошти, які знаходяться в процесі банківських операцій по рах. 333,334); електронних грошей (номінованих у гривні) рахунок 335 «Електронні гроші номіновані в національній валюті».

Отже, можна зробити висновок, що надані пропозиції дадуть змогу поліпшити бухгалтерський облік грошових коштів та підвищити рівень облікової інформації для потреб управління.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до розділу 2

За результатами проведеного дослідження сучасного аспекту облікового забезпечення управління грошовими коштами, можна сформулювати такі висновки, а саме:

1) СФГ «Айва» займається виробництвом сільськогосподарської продукції. Виробництво сільськогосподарської продукції досліджуване підприємство здійснює, як на власних так і на орендованих землях. Земля

є одним із основних елементів виробничого потенціалу господарства. Від рівня її використання залежить ефективність сільськогосподарського виробництва. З проведеного аналізу даних складу і структури земельних угідь видно, що сільськогосподарські угіддя у фермерському господарстві 2020 р. становили 395 га (власні землі), у 2021 р. 602 га, що

більше на 207 га, у 2022 році 754 га, що більше до 2020 року на 359 га та 2020 року на 152 га. Рілля складає 106% сільськогосподарських угідь.

2) СФГ «Айва» працює прибутково. В 2022 році чистий прибуток зріс в 1,8 рази порівняно із 2020 роком, тобто підприємство отримало на 697 тис.

грн прибутку більше. Підприємство перебуває на спрощеній системі оподаткування, тобто сплачує єдиний сільськогосподарський податок (4 група). В загальному господарство працює стабільно, прибутково та має позитивні тенденції подальшого розвитку.

3) Запропоновано застосування Платіжного календаря, який є механізмом,

що дає змогу контролювати ліквідність фермерського господарства та максимально продуктивно використовувати грошові кошти. Зокрема він є планом руху грошових коштів у короткостроковій перспективі, що відображає всі види діяльності компанії та повинен бути затверджений

керівником у рамках лімітів і можливостей підприємства. Платіжний календар дає змогу вирішити ряд завдань щодо забезпечення показників абсолютної ліквідності грошового потоку з метою збереження показника

платоспроможності та визначення залишку грошових коштів за чітко визначений період часу за допомогою первинних документів, які складаються для кожного окремого об'єкту обліку. Тобто, за допомогою платіжного календаря можна здійснити контроль за надходженнями і виплатами за щоденним або щотижневим прорахунком установлених лімітів у рамках визначених статтями бюджету руху грошових коштів по окремо взятих структурних підрозділах центрів фінансової відповідальності.

4) З метою поліпшення облікового забезпечення ефективного управління грошовими коштами та грошовими потоками, оптимізації трудовитрат працівників, прискорення процесу обробки аналітичних та облікових даних та з метою прийняття ефективних управлінських рішень на СФГ «Айва», необхідно впровадити більш сучасний автоматизований програмний продукт «AgriAnalytika», який чітко розроблений під вимоги НІІ(С)БО для фермерських господарств.

5) Для деталізації інформації про призначення щодо надходження грошових коштів (отримання грошей в касу підприємства з поточного банківського рахунку для: нарахування та виплати зарплати, в підзвіт для придбання різних ТМЦ; оприбуткування виручки від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг та ін.)) та їх видачу (на господарські потреби, відрадження працівника, видача в підзвіт, виплата заробітної плати на руки працівнику з каси та на картковий рахунок) необхідно в робочий план рахунків СФГ «Айва» доповнити рахунок 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках» аналітичними рахунками другого та третього порядку, а саме 301/2 «Готівка в національній валюті на відрадження», 301/2 «Готівка в національній валюті на виплату заробітної плати (премії)», 301/3 «Готівка в національній валюті на придбання ТМЦ», 301/4 «Готівка в національній валюті на придбання основних засобів», 301/5 «Готівка в національній валюті (повернення депонованої суми ГК)»; 311/1 «Поточні рахунки в національній валюті (відрадження)»;

311/2 «Поточні рахунки в національній валюті (зарплата)», 311/2
«Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки з
постачальниками)», 311/3 «Поточні рахунки в національній валюті
(розрахунки з покупцями)», 311/4 «Поточні рахунки в національній
валюті (розрахунки за податками та обов'язковими платежем)».

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

НУБІП України

3.1. Методичні прийоми контролю управління грошовими коштами на підприємстві

Планування потоку грошових коштів вважається комплексом заходів та інструментів прогнозування і управління кругооборотом грошових коштів, що складається з двох частин: очікувані надходження і очікувані виплати грошових коштів. Як бачимо, планування грошових потоків можна розглядати як процес розробки планів руху грошових потоків по різних видам діяльності з використанням специфічних засобів та інструментів.

Основна ціль планування руху грошових коштів на думку Лабазової Е. полягає в оптимізації грошових потоків, визначенні достатності коштів, виявленні причин дефіциту чи надлишку [56].

Планування грошових потоків включає в себе формування системи планових фінансових показників, на основі яких складаються плани руху грошових потоків, а також контролюються (оцінюються, виявляються і коригуються) відхилення від заданих параметрів. Формувати відповідні параметри доцільно з урахуванням характеру і специфіки грошових потоків (рис. 3.1).

Планування грошових потоків реалізується в межах загальної системи перспективного і поточного фінансового планування підприємства, базуючись на стратегічних цілях і місії підприємства, в рамках якого розробляється система конкретизованих планів (бюджетів), що передбачають процеси погодження, затвердження, коригування і контролю за виконанням.

З метою належної підготовки до проведення контролю грошових коштів потрібно завчасно з'ясувати основні можливості порушення і зловживання, щоб передбачити в плані проведення контролю необхідних процедур та їхніх виконавців.

Важливими цілями інформаційного забезпечення контрольного процесу та інформування учасників про стан контролюючих об'єктів щодо відповідності чинним нормативно-правовим актам. Тому потрібно завчасно з'ясувати основні можливі порушення та зловживання, щоб передбачити в плані проведення контрольних процедур та їхніх виконавців.

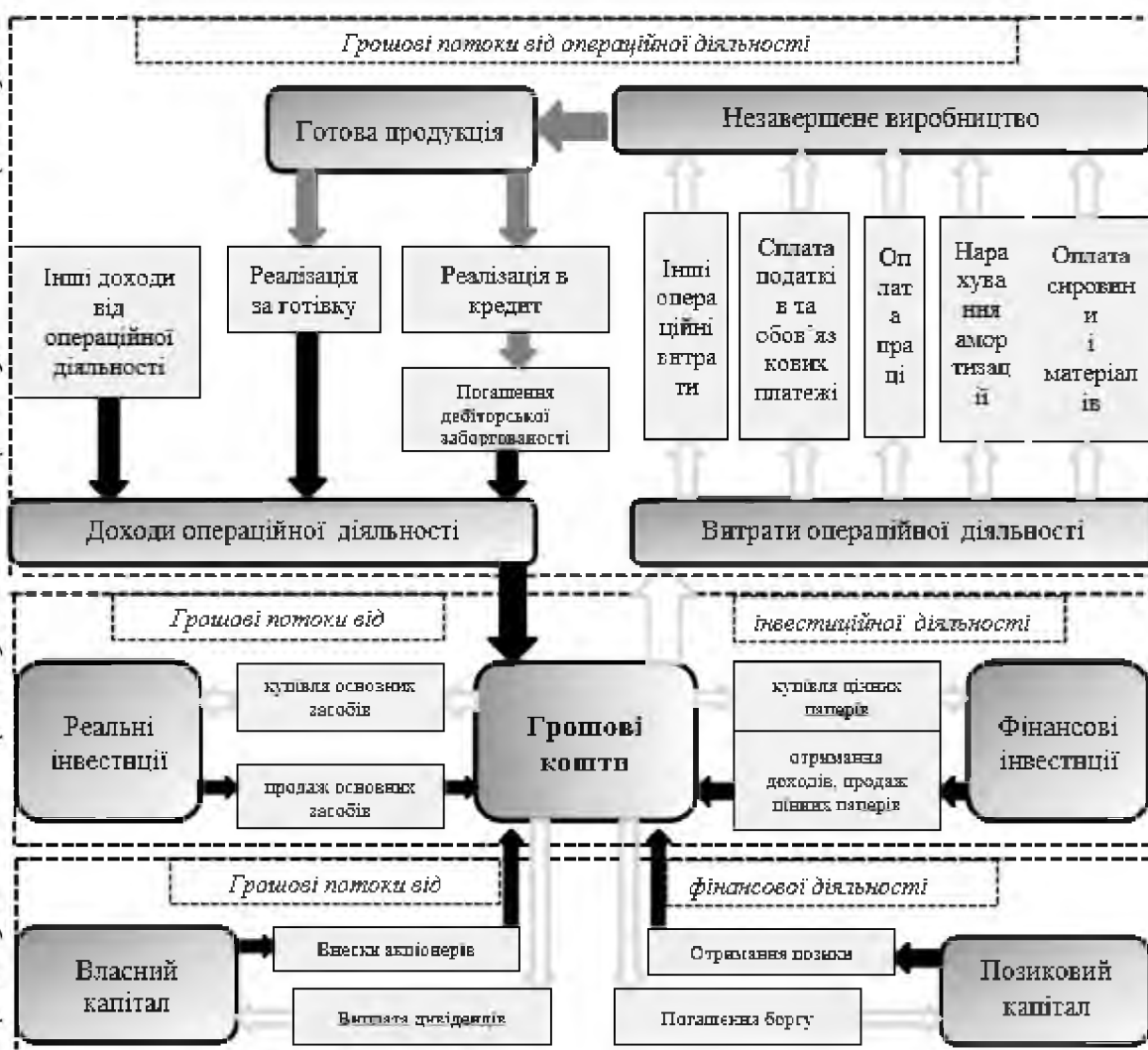

Рис. 3.1. Структурно-логічна схема грошових потоків від різних видів діяльності СФГ «Айва»

Джерело: розробка на основі

Основними видами таких порушень та зловживань щодо законності та достовірності відображення даних обліку грошових коштів можуть бути випадки, представлені на рисунку 3.2.

Рис.3.2.Ознаки видів порушень та зловживань обліку грошових коштів

Джерело: розробка автора

Основними завданнями контролю є перевірка за :

- забезпечення збереження коштів, цінних паперів і бланків суворої звітності в касі, своєчасного та повного їх оприбуткування та витрачання за цільовим призначенням;
- законності й господарської доцільності касових операцій і дотримання встановлених правил їх здійснення;
- додержання встановленого ліміту залишків готівки в касі й термінів їх зберігання;

реальності сум коштів у дорозі (рис. 3.3).

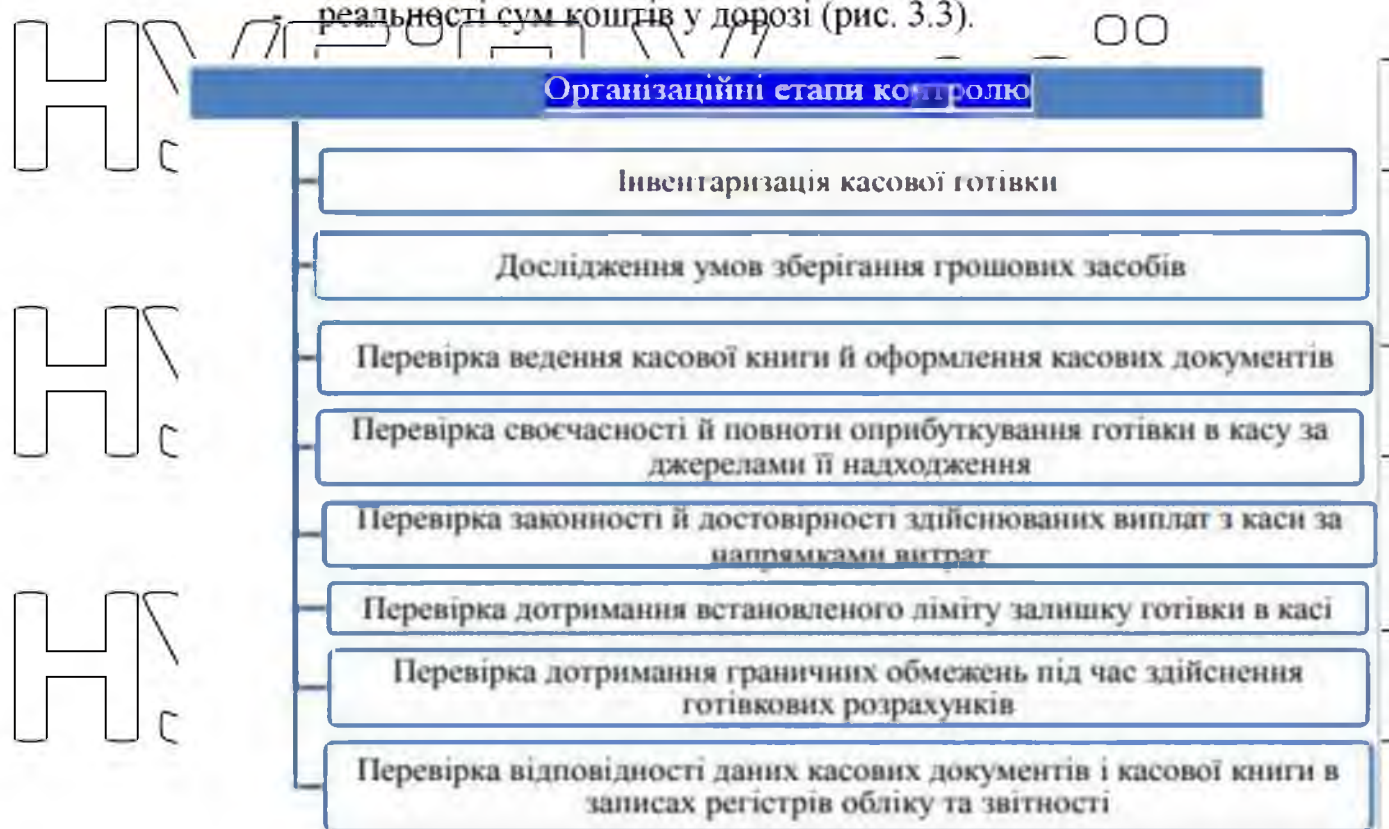

Рис. 3.3 Організаційні етапи контролю грошових коштів

Джерело: розробка автора [64]

Перевірка касових операцій здійснюється у такій послідовності:

спочатку на досліджуваному підприємстві проводять раптову інвентаризацію каси, потім перевіряють дотримання порядку дотримання касових операцій, тому здійснюють суцільну документальну перевірку щодо оприбуткування й видачі грошей із каси.

здійснюється зустрічна перевірка операцій на рахунку 30 «Готівка», рахунків, які з ним кореспондують: 28 «Товари», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», 37 «Розрахунки х різними дебіторами», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 68 «Розрахунки за іншими операціями» тощо. Тільки після цього необхідно розпочинати документальну ревізію коштів у дорозі.

Основними джерелами проведення контролю є:

- прибуткові й видаткові касові ордери з прикладеними до них документами;

- звіти касира (Касова книга);

- касові чеки;

- повідомлення банку про встановлений ліміт готівки в касі Журнал-ордер № 1, Відомість № 1,

- чекові книжки та корінці використаних чеків, анульовані чеки;

- Журнал №3 та відомість № 3 та прикладені до них документи (гроші в дорозі).

При застосуванні автоматизованого ведення касової книги здійснюється перевірка правильності роботи програмних засобів оброблення касових документів.

Тому, особлива увага під час здійснення контролю приділяється питанням забезпечення збереженню грошей та цінностей.

З метою забезпечення контролю за збереженням коштів на СФГ «Айва» необхідно проводити перевірку, яка має розпочинатись з припинення касових операцій і раптової інвентаризації готівки в касі, цінних паперів і бланків суворої звітності в присутності касира та головного бухгалтера підприємства, яке підлягає перевірці. Перед початком інвентаризації комісія одержує від касира (або від особи, яка його замінює) останній звіт касира з прикладеними до нього виправдовуваними документами щодо приходу і видатку грошових коштів і розписку відповідного змісту, яка є на лицьовому боці акту інвентаризації.

Інвентаризація грошей оформляється актом інвентаризації наявності коштів. Суми виплачені на підставі розрахунково-платіжних відомостей та інші супровідні документи, які є підставою для видачі готівки в касі. В разі виявлення нестачі в касі контролер згідно чинних законодавчих норм відсторонює касира від виконання своїх обов'язків і передачу коштів та інших цінностей передає іншій особі і вживає заходів щодо виконання цих пропозицій. Касир зобов'язаний повернути суму нестачі в касу та

відобразити оприбуткування грошей. При виявленні залишків великих сум грошей в касі, що значно перевищують встановлений ліміт, контролером встановлюються причини їх виникнення.

Зокрема, важливою складовою є проведення перевірки є дотримання термінів здавання підприємством готівки для її зарахування на рахунки в банках, які визначаються підприємством і встановлюються за погодженням з відповідним банком за визначеними вимогами Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні від 29.12.2017 № 148 (поточна редакція 08.10.2022 р.).

Встановлений ліміт готівки в касі затверджується наказом керівника підприємства. На перші три місяці роботи нового підприємства ліміт каси встановлюють відповідно до прогностичних розрахунків, і він може переглядатися відповідно до вимог Положення про ведення касових операцій. Варто зазначити, що саме керівник несе відповідальність за дотримання ліміту каси і достовірність відповідних показників, зазначених у розрахунку встановлення ліміту каси.

На нашу думку, для ефективного контролю касових операцій необхідно чітко визначити етапи послідовності контролю та відобразити їх схематично табл. 3.1.

Під час проведення контролю касових операцій порівнюють залишок на початок звітного періоду із залишком попереднього звіту, у Журнал 1 з рахунка 30 «Готівка», Головній книзі та Балансі.

Залишок на кінець звітного періоду аналогічно порівнюється із залишком виведеному у наступному звіті касира, Касовій книзі, Головній книзі. Проти кожного звіреного запису (№ документу, дати, змісту операції, суми – ставиться відповідна відмітка про здійснену перевірку).

У кожному звіті касира контролер перевіряє дотримання порядкової нумерації прибуткових і видаткових касових документів, їх дати, відповідність нумерації тому періоду за який складено звіт, з'ясовуючи чи немає невідповідності дат.

НУБІП України

Таблиця 3.1
Етапи послідовності проведення контрольних процедур обліку грошових коштів

№ з/п	Вид перевірки	Завдання контролю	Питання, які слід перевірити
1	перевірка забезпеченості захисту та збереженості грошових коштів	– перевірка забезпеченості умов для захисту та збереженості грошових коштів; – перевірка забезпеченості контролю за збереженістю та наявністю грошових коштів	– чи прийняті заходи по забезпеченню збереження грошових коштів (для цього необхідно встановити, чи призначені наказом керівника підприємства матеріально відповідальні особи, що відповідають за збереження грошових коштів і чи в письмові договори про повну індивідуальну матеріальну відповідальність); – чи відповідають посади матеріально відповідальних осіб переліку посад і робіт підприємства; – чи створені матеріально відповідальним особам умови для забезпечення збереження грошових коштів (чи в приміщення, що закриваються і охороняються, для зберігання, шафи, сейфи і т.п.); – чи обладнані приміщення пожежно-охоронною сигналізацією; – чи оформлений документально порядок транспортування грошових коштів (чи передбачені запобіжні заходи); – чи організований порядок оформлення документів у разі вибуття грошових коштів
2	Перевірка здійснення захисту та збереженості грошових коштів	– перевірка збереженості грошових коштів; – перевірка правильності документального оформлення і своєчасності відображення в обліку операцій з грошовими коштами з їх надходження, внутрішнього переміщення (руху) і вибуття; – підтвердження законності і достовірності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами	– чи правильно оформлені і відображенні в обліку операції надходження і вибуття грошових коштів; – чи правильно і доцільно використовуються грошові кошти
3	Відображення результатів контролю (перевірка своєчасності, достовірності)	– перевірка своєчасності і правильності проведення інвентаризації і відображення результатів на рахунках бухгалтерського обліку	– чи проводилися інвентаризації в термін і на протязі часу, який зазначений в обліковій політиці підприємства

Джерело: [67]

Якщо під час перевірки звітів касира й прикладених до них документів розходжень не виявлено, то проти рядка, у якому записаний касовий ордер перевіряючий ставить відповідну відмітку, проте якщо виявлено розбіжність необхідно зафіксувати порушення у Журналі проведення перевірок.

Проте, варто зазначити, що особливу увагу контролер приділяє перевірці своєчасності оприбуткування одержаних за чеком грошей з банку, на суму яких у день одержання виписується прибутковий касовий ордер.

При перевірці правильності виплати грошей за платіжними повідомленнями слід вибірково встановити чи всі записані у відомість особи фактично працювали на підприємстві, чи не було серед них підставних осіб на яких випикується заробітна плата з метою її привласнення.

Такі факти встановлюються контролером шляхом зіставлення даних відомості на заробітну плату із записами в особових справах працівників і табелях з наказами про зарахування на роботу та звільнення з даними документів про нарахування зарплати.

Важливим моментом здійснення фінансового-господарської діяльності СФГ «Айва» є проведення контролю господарських операцій на рахунках у банку. Всі операції відображені на розрахунковому рахунку підлягають зустрічній перевірці за відповідними відомостями та документами кореспондуючого рахунку. Платежі за матеріали, що надійшли на підприємство, зіставляються із записами в Журналі-ордері щодо розрахунків з постачальниками і документами на оприбуткування матеріалів на склад підприємства. Розбіжність між сальдо виписок банку і даними бухгалтерського обліку (балансом) перевіряють на основі первинних документів, обороти з кореспондуючих рахунків – за допомогою статей балансу.

Звірка оборотів виписок з обліковими регістрами є обов'язковою, оскільки можливі випадки умисного зменшення або збільшення на одну і ту ж суму оборотів з дебету і кредиту рахунка.

Зокрема, контролер не залишає без уваги банківські операції, не виправдані документами. Він з'ясовує причину відсутності документу, і в разі необхідності звертається в банк для з'ясування підстави для проведення операції.

Проте варто зазначити, що на досліджуваному підприємстві основним негативним фактором є відсутність належного внутрішнього контролю за наявністю та рухом грошових коштів, ТМЦ, основних засобів, що є підставою для вживання контрольних заходів з метою покращення відображення всіх господарських процесів на підприємстві.

3.2. Аналіз наявності та руху грошових коштів та ефективності їх використання з метою прийняття управлінських рішень

Безперервний рух коштів є важливим ресурсом і результатом діяльності підприємства. Тому цінність та роль грошових коштів для господарства визначає необхідність розробки конкретних досліджень, методів аналізу, стратегій, управління грошових потоків, що істотно впливає на ефективність управління економікою. Ефективне управління грошовими потоками в кінцевому підсумку сприяє розвитку позитивних фінансових результатів щоденної діяльності.

Якість аналізу грошових потоків, на нашу думку, означає відповідність аналітичних процесів наступним критеріями:

- логічність – послідовне використання показників, щодо зводяють поступово уточнювати, узагальнювати та посилювати висновки про стан і тенденції руху грошових коштів;
- правильність розробки і використання аналітичних показників, придатних для аналізу грошових потоків;
- своєчасність – логічне поєднання оперативного та перспективного аналізу, що дозволяє виявляти тенденції руху грошових коштів та вжити своєчасно заходів щодо виправлення ситуації;
- комплексність – основні показники, що відображають всі умови та аспекти руху грошових коштів;
- інтерпретація результатів аналізу – встановлення критерію для аналітичних показників.

Враховуючи викладені вище вимоги до аналітичної роботи, існуючого підходу до вирішення проблем, метод аналізу грошових потоків повинен

включати аналіз:

- структури;
- динаміки;

- синхронності;
 - рівномірності;
 - збалансованості;
 - ефективності управління.

Основним джерелом інформації для аналізу руху грошових коштів є «Звіт про рух грошових коштів», який містить дані про залишки грошових коштів на початок та кінець звітного періоду, про приплив і відтік грошових коштів за видами діяльності, розділивши конкретні напрямки та доходи від нерухомості, продажу товарів, сировини, надання послуг і робіт, видатки на матеріали та сировину, заробітну плату, податки, відсотки за зобов'язаннями, придбання різних видів активів, погашення зобов'язань перед кредиторами і т.д.

Беручи до уваги рух грошових коштів фермерського господарства слід вказати найбільш характерні його особливості, які пов'язані з протилежним напрямом грошового потоку:

- 1) отримання коштів для підприємства в ході його господарської діяльності;
- 2) розпорядження коштами в результаті обов'язкових і необхідних платежів, добровільних та благодійних внесків.

Складність аналізу кожного напрямку полягає в тому, що потік вхідних і вихідних джерел тісно пов'язані між собою. Для забезпечення надходження коштів повинні бути здійсненні певні витрати, які формують основу для початкового грошового потоку. В той же час підприємство має мати певну суму грошей, щоб покрити витрати, тобто необхідно забезпечити постачання коштів у вигляді фінансових ресурсів.

Вважаємо, що вихідні та вхідні потоки не можуть розглядатись, як одне ціле адже вони мають свої специфічні економічні характеристики і формують зовсім окремий підхід до системи управління грошовими потоками підприємства.

Аналіз грошових потоків починається з вивчення динаміки підприємства в цілому та по кожному виду економічної діяльності.

Враховуючи динаміку грошових потоків з темпами зростання активів, доходів від реалізації товарів, з різними показниками прибутку (прибуток від продажів, чистий прибуток).

Особливу увагу потрібно звернути на частку позитивних ресурсів грошового потоку – внутрішніх (обороту від реалізації) та зовнішніх (кредити, позики), уточнюючи ступінь в залежності від зовнішніх ресурсів.

Оцінка структури припливу і відтоку коштів визначає більш трудомісткі області припливу і відтоку коштів за видами діяльності, і фокусується на процесі розвитку потенційних резервах, ефективному розподілу коштів.

Ступінь синхронності грошових потоків, тобто їх узгодженість у часі визначається з використанням коефіцієнта кореляції позитивних і негативних грошових потоків.

Для вивчення балансу грошових потоків, яких характеризує узгодженість припливу і відтоку грошових коштів, пропонуємо такі показники:

- чистий грошовий потік – сума власних фінансових ресурсів господарства, які знаходяться в грошах;
- коефіцієнт якості чистого грошового потоку дає загальний опис ресурсів

чистого грошового потоку (позитивна динаміка свідчить про збільшення частки прибутку від операційної діяльності);

- коефіцієнт достатності грошових коштів характеризується ступенем достатності грошових коштів, отриманих в результаті операційної діяльності, для покриття витрат на відшкодування капіталу, збільшення запасів і т.д.;
- коефіцієнт відповідності – загальний опис балансу грошових потоків.

Якщо показник більше 1, то грошові доходи перевищують їх виплату.

На другому етапі аналізу грошових потоків азом з абсолютними показниками ліквідності балансі необхідно розрахувати відносні показники такі

, як: абсолютні, швидкі, поточні коефіцієнти ліквідності.

Алгоритм розрахунку показників наведено у таблиці 3.2

НУБІП України

Таблиця 3.2

Показники оцінки ліквідності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку та умовні позначення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КЛА) показує в якій мірі всі поточні зобов'язання забезпеченні наявними в нього коштами та їх еквівалентами та цінними паперами на відповідну дату	$КЛА = (ГК + ЕГК + ФІн) / ПЗ$, де ГК – грошові кошти; ЕГК – еквіваленти грошових коштів; ФІн – поточні фінансові інвестиції; ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття балансу) (КНЛ) показує в якій мірі всі поточні зобов'язання підприємства забезпечені наявними в нього грошовими коштами та їх еквівалентами, цінними паперами, а також дебіторською заборгованістю на відповідну дату	$КНЛ = (ГК + ЕГК + ФІн + ДЗ) / ПЗ$, де ДЗ – дебіторська заборгованість
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття боргів) (КПЛ) показує в якій мірі всі поточні зобов'язання підприємства покриті наявними в нього поточними (оборотними) активами.	$КПЛ = (ПА / ПЗ)$, де ПА – поточні активи

Джерело: розробка автора

Застосування наведеної методики аналізу грошових потоків дозволить контролювати фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність.

Аналіз динаміки цих коефіцієнтів дозволить скласти майбутні прогнози, які допоможуть виявити внутрішні та зовнішні резерви для підвищення платоспроможності та ефективності СФГ «Айва».

Отже, аналіз руху грошових коштів виявляє позитивні та негативні тенденції, які впливають на якість управління грошовими потоками та розробку заходів з оптимізації управлінських рішень. Використання прямого методу для проведення аналізу грошового потоку показує, що на баланс підприємства впливають прямі та непрямі фактори. Прямі фактори – це ті, які безпосередньо

впливають на грошовий потік підприємства та викликають непропорційну зміну суми грошових надходжень і платежів.

Непрямі фактори виражаються диференційованими показниками. Дія непрямих факторів непропорційно змінює грошовий потік підприємства.

Інформація про рух грошових коштів, як для економічного аналізу так і для прогнозування розвитку підприємства.

Джерелами інформації, необхідної для проведення аналізу грошових потоків є: Баланс, Звіт про фінансових результат, Звіт про рух грошових коштів.

Важливим показником фінансового стану підприємства є його платоспроможність, що означає здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання.

Ліквідність балансу – це здатність підприємства швидко погасити свій борг.

На першому етапі аналізу грошових потоків необхідно прогнозувати ліквідність балансу підприємства. Баланс вважають, абсолютно ліквідним, якщо $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$.

Аналіз ліквідності балансу СФГ «Айва» полягає у порівнянні наявності коштів, наведених в активі та згрупованих за ступенем зниження їх ліквідності,

із зобов'язаннями, які об'єднані за термінами їх погашення, що дає можливість проаналізувати ліквідність балансу підприємства за 2020-2022 роки (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Порівняння активів за ступенем ліквідності з пасивами за термінами погашення СФГ «Айва» Чортківського р-ну, Тернопільської області, за

2020-2022 роки (тис. грн)

Ступінь ліквідності	Роки			Ступінь ліквідності	Роки		
	2020	2021	2022		2020	2021	2022
A 1	51,21	4580,3	7497,3	П 1	11544,6	15002,4	18263,1
A 2	9515,2	15266,1	18272,3	П 2	-	-	-
A 3	-	-	-	П 3	3391,6	4844	7511,5
A 4	-	-	-	П 4	-	-	-

Джерело: розробка автора

Протягом 2020 року у фермерському господарстві були такі загальні показники ліквідності балансу: $A1 < П1$; $A2 > П2$; $A3 < П3$; $A4 = П4$.

У 2020 р. у першій та третій групах порівняння активів і зобов'язань досліджуваного підприємства було недостатньо активів для погашення термінових та середньострокових зобов'язань. Проте, фермерське господарство має надлишкові активи 2 групи, які можна легко продати.

У 2021 р. господарство мало наступні загальні показники ліквідності балансу $A1 < П1$; $A2 > П2$; $A3 < П3$; $A4 = П4$. Виходячи з вище наведеного у 2021 році по першій та третій групах ліквідності у підприємстві не було достатньо активів для погашення зобов'язань з терміном погашення, але друга група відповідає стандарту.

У 2022 році СФГ «Айва» мала такі показники ліквідності балансу $A1 < П1$; $A2 > П2$; $A3 < П3$; $A4 = П4$.

Протягом 2022 року підприємство за першою та третьою групою порівняння активів і зобов'язань не мало достатніх ресурсів для погашення довгострокових зобов'язань за третьою групою.

На другому етапі аналізу грошових потоків разом з абсолютними показниками, необхідно розрахувати і проаналізувати відносні показники такі, як коефіцієнти абсолютної швидкої поточної ліквідності (табл. 3.4).

Динаміка коефіцієнтів ліквідності, що характеризують рівень платоспроможності СФГ «Айва» Чортківського р-ну, Тернопільської області, за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Абсолютні відхилення	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.,	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,17	1,01	0,74	+0,84	-0,27
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,89	3,15	2,43	+0,26	-0,72

Коефіцієнт поточної ліквідності	2,89	3,15	2,43	+0,26	-0,72
---------------------------------	------	------	------	-------	-------

За даними табл. 3.4 видно, що абсолютна норма ліквідності господарства за період з 2020-2022 рр. є майже в нормі в порівнянні з рекомендованими межами від 0,2 до 0,5. Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс на 0,84 порівняно із 2020 роком, у 2022 році від зменшився на 0,27 порівняно із 2021 роком. Чим вище коефіцієнт абсолютної ліквідності тим вище гарантія погашення боргу.

Нормативне значення коефіцієнта швидкої ліквідності може становити від 0,5 до 1, залежно від частки грошових коштів чи дебіторської заборгованості, що включається в оборотні активи. Значення цих показників досить високе на підприємстві. Рекомендоване значення коефіцієнта поточної ліквідності > 2 , отже фактичний коефіцієнт поточної ліквідності в СФГ «Айва» вище 2. Проте, він скоротився на 0,72 у 2022 році в порівнянні із 2021 роком. Ці показники слід підтримувати на належному рівні за рахунок короткострокових зобов'язань.

На фінансовий стан досліджуваного підприємства впливає збільшення або зменшення дебіторської заборгованості. Збільшення заборгованості сприяє відтоку коштів з підприємства та уповільнює їх оборот. Тому всі підприємства зацікавлені в скороченому терміні її погашення. В ході аналізу потрібно вивчити динаміку дебіторської заборгованості, стан і період обороту, а також взаємозв'язок з кредитами.

Тому наступним кроком буде аналіз обороту дебіторської заборгованості та аналіз її взаємозв'язку з кредиторською.

На підставі вищезазначеного нами було проведено розрахунки та проаналізовано динаміку коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення її з кредиторською заборгованістю (табл. 3.5).

Під час проведеного аналізу даних табл. 3.5 було виявлено пришвидшення оборотності дебіторської заборгованості з 2020-2022 рр., що позитивно впливає на роботу підприємства. Середній термін обороту погашення заборгованості за 2021 р. скоротився в порівняно із 2020 роком на 17 днів, у 2022 році скоротився

порівняно із 2021 роком на 0,7. Але термін погашення заборгованості майже 18 днів.

Таблиця 3.5

Динаміка коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення з кредиторською заборгованістю СФІ «Айва» Чортківського р-ну, Тернопільської області, за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Абсолютні відхилення, (+/-)	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.,	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,45	11,58	15,17	+4,13	+3,59
Середній період обороту дебіторської заборгованості в днях	47,81	30,6	23,54	-17,21	-7,06
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	2,51	2,15	1,69	-0,36	-0,46

У період з 2020 по 2022 рік спостерігається зниження динаміки коефіцієнта співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості.

Рекомендоване значення цього коефіцієнта становить більше 2, проте в 2022 році його значення складає 1,69, і зменшилося в порівняно з 2021 р. на 0,46.

Прискорення обороту дебіторської заборгованості має здійснюватися за рахунок скорочення термінів її погашення покупцями, а також за рахунок посилення контролю за розрахунково-платіжною дисципліною при реалізації продукції.

Джерелом інформації для аналізу грошових потоків є Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до річної фінансової звітності.

За результатами аналізу було встановлено, що підприємство має підвищити рівень ліквідності балансу та коефіцієнт абсолютної ліквідності для своєчасного погашення зобов'язань.

Організація аналізу в системі управління підприємством, процес який передбачає використання комплексу заходів, що дозволить підвищити рівень аналізу продуктивності праці на підприємстві, підвищення ефективності виробництва та управління.

3.3. Основні напрями поліпшення контрольного забезпечення ефективності управління грошовими коштами на підприємстві

В умовах нестабільних економічних відносин більшість підприємств знаходяться в кризових умовах, що виражається нестачею фінансових ресурсів.

В умовах постійних законодавчих змін особливого значення набуває підвищення контрольних заходів щодо збереження грошових коштів та формування фінансового результату підприємства, що значним чином впливає на законність та правомірність процедур з відображенням у господарських операціях достовірних даних бухгалтерського обліку.

Оскільки в СФГ «Айва» відсутній механізм контролю, який мінімізує ризики шахрайства, крадіжок та зловживань, зокрема підвищує надійність і точність даних бухгалтерського обліку, пропонуємо здійснювати внутрішньогосподарський контроль.

Внутрішньогосподарський контролю являє собою механізм впливу контрольних процедур щодо законності операцій з грошовими коштами та їх економічну доцільність.

Згідно вимог Положення про ведення касових операцій, повноваження з контролю операцій з готівкою покладаються на головного бухгалтера, а також членів Служби внутрішнього контролю. У випадку, коли контролююча служба

перевіряє здійснення касових операцій періодично в разі потреби відповідно до плану її роботи, то головний бухгалтер (або його заступник) здійснює такий

контроль систематично, у попередньому порядку – при підписанні прибуткових та видаткових касових ордерів, у наступному порядку – при прийманні звітів касира. Важливі контрольні функції покладаються також на касира, який

зобов'язаний суворо стежити за правильністю оформлення касових документів.

В процесі контролю перевірити потрібно перевірити порядок дотримання касової дисципліни та ліміту залишку готівки в касі, відповідальність за які несе касир.

В процесі внутрішньогосподарського контролю грошових коштів необхідно

виділити три основні етапи: підготовчий, етап перевірки та заключний етап.

На першому етапі проведення внутрішньогосподарського контролю грошових коштів контролер має з'ясувати такі основні питання як: склад грошових коштів; наявність договорів матеріальної відповідальності;

забезпечення належних умов зберігання грошових коштів. Перевіряючий також

досліджує систему організації бухгалтерського обліку, в частині дотримання положень облікової політики, зокрема: оцінка наказу про облікову політику, графік документообігу, субрахунки та аналітичні рахунки в робочому плані

рахунків; графік інвентаризацій; форми реєстрів податкового обліку;

забезпечення організації бухгалтерського обліку у відповідності з діючими

вимогами; забезпечення розподілу функціональних обов'язків посадових осіб,

які відповідають за стан і рух грошових коштів; забезпечення періодичним

проведенням інвентаризації грошових коштів, перевірка наявності форм

первинної документації по всіх господарських операціях з грошовими коштами;

наявність на підприємстві наказу керівника, який встановлює періодичність

перевірок; перевірка дотримання вимог щодо виведення результатів проведених

інвентаризацій; дотримання діючих норм ведення готівкових операцій [13, с. 90].

На другому етапі здійснюється безпосередньо процедура перевірки, який розпочинається з інвентаризації каси та грошових еквівалентів. Інвентаризація проводиться раптово.

На третьому етапі результати контролю узагальнюються, здійснюється аналіз виявлених порушень та встановлюється їх вплив на господарський процес.

За результатами проведення внутрішньогосподарського контролю грошових коштів складається висновок щодо виявлених відхилень та встановлених порушень, крім того зазначаються заходи щодо вирішення та поліпшення

проблемних питань щодо достатності забезпечення підприємством заходів по

збереженню та захисту грошових коштів, їх обліку та підвищення рівня

внутрішнього контролю за ними. Також на цьому етапі здійснюється контроль за

виконанням прийнятих рішень та реалізацією розроблених заходів щодо

усунення і недопущення у майбутньому виявлених порушень.

Таким чином, можна зазначити, що ефективність контролю управління грошовими коштами є важливою складовою, без застосування

внутрішньогосподарського контролю неможливе збереження грошових коштів та ефективне їх використання. Тому, на нашу думку, необхідно розробити

Положення про проведення внутрішньогосподарського контролю службою

внутрішнього контролю, що дасть змогу контролерам виконувати свої

функціональні обов'язки чітко дотримуючись принципів та правил проведення

перевірки, що в кінцевому результаті вплине на фінансовий результат СФП

«Айва».

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до розділу 3

НУБІП України

1) Розглянуто методичні прийоми контролю управління грошовими коштами, а саме детально охарактеризовано застосування: прийому документального контролю; фактичного контролю; розрахунково-аналітичні методи контролю. Тому, застосування в комплексі різних методів контролю дозволить всебічно, детально та повною мірою провести перевірки фінансово-господарської діяльності СФГ «Айва», виявити недоліки, відхилення, неточності та упущення, розробити комплекс заходів щодо підвищення економічної ефективності виробничої діяльності та управління грошовими коштами.

НУБІП України

2) Оскільки в СФГ «Айва» відсутній механізм контролю, який мінімізує ризики шахрайства, крадіжок та зловживань, зокрема підвищує надійність і точність даних бухгалтерського обліку, пропонуємо здійснювати внутрішньогосподарський контроль. Внутрішньогосподарський контроль являє собою механізм впливу контрольних процедур щодо законності операцій з грошовими коштами та їх економічну доцільність. Згідно вимог Положення про ведення касових операцій повноваження з контролю операцій з готівкою

НУБІП України

покладаються на головного бухгалтера, а також членів Служби внутрішнього контролю.

НУБІП України

3) Ефективність контролю управління грошовими коштами є важливою складовою, без застосування внутрішньогосподарського контролю неможливе збереження грошових коштів та ефективне їх використання. Тому, на нашу думку, необхідно розробити Положення про проведення внутрішньогосподарського контролю службою внутрішнього контролю, що дасть змогу контролерам виконувати свої функціональні обов'язки чітко дотримуючись принципів та правил проведення перевірки, що в кінцевому результаті вплине на фінансовий результат СФГ «Айва».

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Грошові кошти є важливим джерелом функціонування будь-якого підприємства, а належний їх облік та контроль за їх надходженням та витрачанням є частиною повсякденної роботи бухгалтерії. У магістерській роботі узагальнено результати дослідження теоретичних аспектів та надано практичні рекомендації з поліпшення обліково-контрольного забезпечення управління грошовими коштами на СФГ «Айва»:

1) Уточнено сутність поняття економічної категорії «грошові кошти» - еквіваленти, які відображають найліквідніші активи підприємства, що трансформуються в готівку та безготівкову форму рахунках у банку, призначені для здійснення розрахункових операцій між комерційними підприємствами та установами державного сектору.

2) Проведено оцінку нормативно-правових актів, які регулюють обліково-контрольне забезпечення управління грошовими коштами, а саме основними актами є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні розроблено відповідно до Закону України "Про Національний банк України", НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності», МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» та інші.

3) СФГ «Айва» займається виробництвом сільськогосподарської продукції.

Виробництво сільськогосподарської продукції досліджуване підприємство здійснює, як на власних так і на орендованих землях. Земля є одним із основних елементів виробничого потенціалу господарства. Від рівня її використання залежить ефективність сільськогосподарського виробництва. З проведеного аналізу даних складу і структури земельних

угідь видно, що сільськогосподарські угіддя у фермерському господарстві 2020 р. становили 395 га (власні землі), у 2021 р. 602 га, що

більше на 207 га, у 2022 році 754 га, що більше до 2020 року на 359 га та 2020 року на 152 га. Рілля складає 100% сільськогосподарських угідь;

4) З метою характеристики якісної сторони сільськогосподарського виробництва досліджуваного господарства проаналізовано його виробничу спеціалізацію, що дало можливість виявити розвиток окремих галузей у виробництві товарної продукції.

5) СФГ «Айва» працює прибутково. В 2022 році чистий прибуток зріс в 1,8 рази порівняно із 2020 роком, тобто підприємство отримало на 697 тис. грн прибутку більше. Підприємство перебуває на спрощеній системі

оподаткування, тобто сплачує єдиний сільськогосподарський податок (4 група). В загальному господарство працює стабільно, прибутково та має позитивні тенденції подальшого розвитку.

6) Бухгалтерський облік в досліджуваному підприємстві ведеться безупинно з дня реєстрації підприємства, згідно закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», НП(С)БО та Плану рахунків затвердженого МФУ Наказом № 291 та діючих Методичних рекомендацій Міністерства аграрної політики України.

7) Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, зберігання оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше ніж 3 років несе керівник підприємства.

8) Господарство дотримується методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання у встановлений термін фінансової та статистичної звітності.

9) Облікове забезпечення СФГ «Айва» повністю задовольняє, як внутрішніх так і зовнішніх користувачів достовірною, повною та своєчасною інформацією для оперативного реагування, встановлення об'єктивних та суб'єктивних причин, що заважають ефективному

господарюванню та тих, що є запорукою ефективної діяльності господарства.

10) Документальне забезпечення касових операцій на ФГ «Айва» відображається касовими документами, а саме: КО-1 «Прибутковий касовий ордер»; КО-2 «Видатковий касовий ордер», КО-3 «Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів», КО-4 «Касова книга», КО-5 «Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей». Банківські операції проводяться на підставі розрахунково-платіжних документів установленої форми, а саме: чеки, платіжні вимоги-доручення, платіжна інструкція, векселі, акредитив, банківські платіжні картки, платіжні вимоги.

11) Для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі СФГ «Айва» призначено активний балансовий рахунок 30 «Готівка».

Надходження грошових коштів вказується за дебетом рахунка, а виплата з каси підприємства готівки на господарські потреби, підзвітній особі на відрядження, виплата працівникам заробітної плати та інші види виплат передбачені законодавством відображається за кредитом рахунка. Для

обліку грошових коштів на поточному банківському рахунку в національній валюті призначений активний балансовий рахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті». За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом - їх використання.

12) Одним із негативних факторів ведення фінансово-господарської діяльності є відсутність бухгалтерії, тому запропоновано досліджуваному підприємству створити бухгалтерську службу, яка відрегулює відображення інформації по кожному об'єкту бухгалтерського обліку та спільно з керівником розробити облікову політику підприємства, що позитивно вплине на фінансовий результат та структуру всіх грошових потоків СФГ «Айва».

13) З метою поліпшення облікового забезпечення ефективного управління грошовими коштами та грошовими потоками, оптимізації трудовитрат працівників, прискорення процесу обробки аналітичних та облікових даних та з метою прийняття ефективних управлінських рішень на СФГ «Айва», необхідно впровадити більш сучасний автоматизований програмний продукт «AgriAnalytics», який чітко розроблений під вимоги НП(С)БО для фермерських господарств.

14) Для деталізації інформації про призначення щодо надходження грошових коштів (отримання грошей в касу підприємства з поточного банківського рахунку для нарахування та виплати зарплат), в підзвіт для придбання різних ТМЦ; оприбуткування виручки від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг та ін.) та їх видачу (на господарські потреби, відрядження працівника, видача в підзвіт, виплата заробітної плати на руки працівнику з каси та на картковий рахунок) необхідно в робочий план рахунків СФГ «Айва» доповнити рахунок 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках» аналітичними рахунками другого та третього порядку, а саме 301/2 «Готівка в національній валюті на відрядження», 301/2 «Готівка в національній валюті на виплату заробітної плати (премії)»; 301/3 «Готівка в національній валюті на придбання ТМЦ», 301/4 «Готівка в національній валюті на придбання основних засобів», 301/5 «Готівка в національній валюті (повернення депонованої суми ГК)»; 311/1 «Поточні рахунки в національній валюті (відрядження)», 311/2 «Поточні рахунки в національній валюті (зарплата)», 311/2 «Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки з постачальниками)», 311/3 «Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки з покупцями)», 311/4 «Поточні рахунки в національній валюті (розрахунки за податками та обов'язковими платежем)»;

15) Оскільки досліджуване фермерське господарство знаходиться на спрощеній системі оподаткування тому не подає Звіту про рух грошових коштів, пропонуємо щомісяця складати Звіт про рух грошових коштів в

управлінських цілях для деталізації інформації за оборотами по таких субрахунках, як: готівка в касі (301,302 рах.); грошей на банківських рахунках (рахунки 311,312,313,314); грошових еквівалентів (рахунок 351

«Еквіваленти грошових коштів»); грошей в дорозі (кошти, які знаходяться в процесі банківських операцій по рах. 333,334);, електронних грошей (номінованих у гривні) рахунок 335 «Електронні гроші номіновані в національній валюті»;

6) Розглянуто методичні прийоми контролю управління грошовими коштами, а саме детально охарактеризовано застосування: прийому

документального контролю; фактичного контролю; розрахунково-аналітичні методи контролю. Тому, застосування в комплексі різних методів контролю дозволить всесторонньо, детально та повною мірою

провести перевірки фінансово-господарської діяльності СФГ «Айва», виявити недоліки, відхилення, неточності та упущення, розробити комплекс заходів щодо підвищення економічної ефективності виробничої діяльності та управління грошовими коштами.

7) Надано пропозиції щодо застосування внутрішнього контролю, який є механізмом впливу контрольних процедур щодо законності операцій з

грошовими коштами та їх економічну доцільність. Крім того, його застосування дозволить мінімізувати ризики шахрайства, крадіжок та зловживань й підвищить надійність і точність даних бухгалтерського обліку.

8) Згідно вимог Положення про ведення касових операцій повноваження з контролю операцій з готівкою покладаються на головного бухгалтера, а також членів Служби внутрішнього контролю. Тому, ефективність контролю управління грошовими коштами є важливою складовою, без

застосування якого неможливе збереження грошових коштів та

правильне їх використання. Тому, на нашу думку, необхідно розробити Положення про проведення внутрішньогосподарського контролю службою внутрішнього контролю, що дасть змогу контролерам

виконувати свої функціональні обов'язки чітко дотримуючись принципів та правил проведення перевірки, що в кінцевому результаті вплине на фінансовий результат СФГ «Айва».

В комплексі застосування у практичній діяльності Сільськогосподарського фермерського господарства «Айва» запропонованих заходів дозволить поліпшити не лише облік та контроль управління грошовими коштами, а й підвищить фінансовий результат його діяльності та вплинуть на ефективність управлінських рішень.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас Н. Й., Атамас О. П. Методичні проблеми складання Звіту про рух грошових коштів та шляхи їх вирішення. *Європейський вектор економічного розвитку*: Збірник наукових праць. № 1 (14), 2013. С. 3–11.
2. Бабіч В. В., Сагова С. В. *Фінансовий облік (облік активів)*: навч. посіб. / за ред. Бабіч В. В., Сагова С. В. / Київ : КНЕУ, 2006. 282 с.
3. Бланк И. А. *Управління грошовими потоками*. Київ: Ника-Центр, Ельга, 2002. 736 с.
4. Бутинця Ф.Ф. *Бухгалтерський словник*. Ж. : Рута, 2008. 224 с.
5. *Бухгалтерський фінансовий облік*. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. Ф. Ф. Бутинця. 8-е вид. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.
6. Височан О. С. *Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація*: автореферат/дисертації канд. наук: 08.00.09, К: 2009. 23 с.
7. Гальчинский А. *Теорія грошей*: Навч. посібник. – К.: Основи, 1996. 413 с.
8. Голубнича Г.П. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення суспільних потреб в умовах глобалізації бізнесу. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/NVUU/Ekon/2010-29_1/statii/48.htm.
9. Головка, В. І. Економічний аналіз грошових потоків у підвищенні ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vapsv/2010_1/St_10.pdf.
10. Гриценко А. Представницька теорія грошей. *Вісник НБУ*, № 7, 2018, С. 9-14.
11. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. *Економічний аналіз*. Випуск 6, 2010. С. 60-64.
12. Єрешко Ю.О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. *Формування ринкових відносин в Україні*. № 4(119), К., 2011. С. 39-43.

13. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юркевич О. О. Словник економічних термінів: менеджмент, маркетинг, підприємництво. Житомир: ЖІТІ, 1999. 444 с.

14. Загорський А. Г., Вознюк Г. Л., Партин Г. О. Облік і аудит: термінологічний словник. Львів: «Центр Європи», 2002. 671 с.

15. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 20 вересня 2001 р. № 5-6 (дата звернення 04.11.2023р.) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2121-14-3001>

16. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 6 липня 1995 року №

28 (дата звернення 03.11.2023р.) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>.

17. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні. Закон України [чиний від 2001р. №29] (зі змінами і доповненнями) URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

18. Історія економіки та економічної думки. Від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст.: навч. посіб. / за ред. В. В. Козьока, Л. А. Родіонової. Київ: Знання, 2011. 566 с.

19. Інструкція «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12.11.2003 № 492 (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#n29>.

20. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджено Постановою Правління НБУ від 21 січня 2004 року за № 22 (zareestrovano v Minyosti Ukrainy 29 bereznia 2004 r. za №377/8976). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z-04>.

21. Костенко Т. Д., Підгора Є. О., Рижиков В. С., Панков В. А. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

22. Кошельок Г. В. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства за допомогою ліквідного грошового потоку. Економіка підприємства: сучасні

проблеми теорії та практики; матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 вересня 2013 р. Одеса, Атлант, 2013. С. 213-214.

23. Концептуальна основа фінансової звітності URL:

http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

24. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8074-10 від 07.12.84р.

(зі змінами та доповненнями) URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

25. Кривець К. Теоретичні основи контролінгу грошових потоків підприємства.

Наука молода. – Вип. 8., Т. 2019., С. 172-175.

26. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями): URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nr=eg=2755-17>

[eg=2755-17](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nr=eg=2755-17)

27. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Київ:

КНЕУ, 2008. 387 с.

28. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками: навчальний посібник.

Київ: КНТБУ, 2005. 255 с.

30. Лень В. С. Звітність підприємства: підруч.; 2-ге вид., перероб. і допов. Київ:

Центр навчальної літератури, 2006. 612 с.

31. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-18>.

32. Методичні рекомендації щодо порядку проведення перевірок з питань

дотримання суб'єктами господарювання касової дисципліни, повноти оприбуткування виручки від реалізації товарів (послуг) затверджено наказом Державної податкової адміністрації України від 23 квітня 2009 р. № 210.

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

33. «Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України 28.03.2013. № 433

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

34. Москальова В.М. Бухгалтерський облік в Україні: Нормативи. Коментарі, Львів, 2016. 343 с.

35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 01.01.2012: URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_022.

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» від 01.01.2012: URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_048.

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено Наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. URL: <http://zakor2.rada.gov.ua>.

38. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 503 с.

39. Надточій С.І. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства в аспекті управління ними. *Формування ринкових відносин в Україні*. № 7.

К., 2006. С. 56-8-12.

40. Осовська Г. В., Юркевич О. О., Завадська Й. С. Економічний словник. Київ : Кондор, 2007. 358 с.

41. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2011. Спецвип. 33. Ч.2. С. 215-220.

42. Олійник О. В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Житомир:ПП „Рута”, 2007. 704 с.

43. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. *Наук. вісник Ужгородського ун-ту*. Серія Економіка Спецвип. 33. Ч. 2., 2011, С. 215–220.

44. Пантелійчук Л. Облікова політика підприємства. Праця і зарплата. – 2016. № 3. С. 20-23.

45. Пархоменко В. Подання інформації про рух грошових коштів.

46. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: Монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 420с

47. Подольська В. С., Яріш С. В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 488с.

48. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. № 291 (редакція від 24.07.2015) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg=z0893-99>.

49. Положення про форму та зміст розрахункових документів затверджене наказом Міністерства фінансів України від 21.01.2016р. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0220-16>

50. Пропащук М.А. До методики складання звіту про рух грошових коштів 2005. №2. с.64-69

51. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» від 26.04.2000 № 91 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>

52. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» від 30.11.2001р. № 559 (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

53. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000р. № 193(зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.

54. Положення «Про затвердження положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» від 02.09.2014р. №879 (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

55. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні: затв. постановою правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. (Дата звернення 08.10.2023.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.03.2021).

56. Постанова «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.2004 № 22 (зі змінами доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

57. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затверджене наказом Міністерства фінансів України № 1327 від 08.11/10 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.

58. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page7>.

59. Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.06/1999 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.

60. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

61. Рожелюк В. М. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку як визначальний чинник його організації. 2014 с. 226

62. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навчальний посібник. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668с.

63. Славюк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. Посіб. Львів: Вежа, 2001. 456с

64. Солюк В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 412.

65. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : Підручник. 5-тє вид. допов. і перероб. Київ : Алерта, 2011. 976 с.

65. Фінанси в трансформаційній економіці України. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 614с.

67. Фінансово-економічний аналіз : Підручник. Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець М. Т. та ін. Київ : Професіонал, 2004. 528 с.

68. Харченко В. А. Система управління грошовими потоками підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2019 № 1 С. 61-65

69. Хом'яка Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні. Львів, 2008 1088 с.

70. Циган Р. М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням суцільних умов господарювання. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 4 (106). С. 150-155.

71. Чорна С. Грошові кошти як об'єкт бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2005, №3, С.46-54, с.48

72. Шаманська О.І. Управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Наукові записки. – Острозьк, Вип. 9/ч. 2, 2007, С. 490-496.

73. Щербань О. Фактори впливу на грошовий потік в сфері інвестиційної діяльності. Вісник економіки транспорту і промисловості. Вип. 52, 2015. С.

157-162

74. Філімоненко О. С. Фінанси підприємств. навч. посібн., К. : Кондор, 2005. 351с.

75. Юхименко П. І., Леоненко П. М. Історія економічних вчень. Навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : Знання-Прес, 2017. 514 с.

76. Ясишина, В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємства URL: http://www.nbu.gov.ua/porta/Soc_Guru/Ekpr/2008_16/yasish.pdf

77. Ясишена В.В. Грошові потоки підприємств швейної промисловості: облік, аналіз і аудит. Автореф. дис... кандидата екон. наук: 08.00.09 –

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Тернопіль: ТНЕУ, 2011. 23 с

78. Горболов В.Д., Миськів Л.П. Облікове забезпечення управління грошовими коштами на підприємстві

https://nubin.edu.ua/sites/default/files/u209/zbirnik_tez_dopovidiv.pdf

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Додатки

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України